Titlul V
Infracțiuni de corupție și de serviciu

Capitolul I. Infracțiuni de corupție

Observații generale

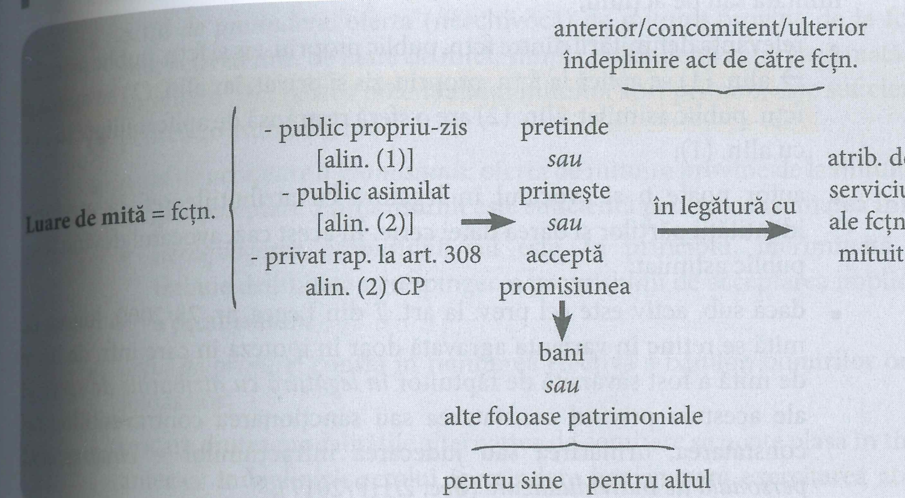
Prin raportare la infracțiunile de corupție:

- sunt infr. de pericol abstract care se comit numai prin acțiune;
- nu au obiect material;
- autorul este calificat numai în cazul infr. de luare de mită;
- deși textele de incriminare se referă la fcțn. public, acesta se aplică și fcțn. privat rap. la prevederile art. 308 CP;
- fcțn. public poate să fie unul propriu-zis [art. 175 alin. (1) CP] sau asimilat [art. 175 alin. (2) CP];
  - *fcțn. public propriu-zis*: parlamentar, jandarm, polițist, judecător, procuror, grefier, funcționar din cadrul unor regii autonome, profesor din învățământul de stat, medic din sistemul public de sănătate etc.;
  - *fcțn. public asimilat*: notar, executor judecătoresc, administrator sau lichidator judiciar, interpret autorizat, expert judiciar, fcțn. bancar etc.
- preexistența unor atribuții de serviciu ale funcționarului public/privat poate fi evaluată drept situație premisă a infracțiunilor;
- elementul material și latura subiectivă, precum și bunurile supuse confiscării sunt similare în cazul luării de mită și traficului de infl., respectiv în ipoteza dării de mită și cumpărării de infl.

Art. 289. Luarea de mită. (1) Fapta funcționarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârșită de una dintre persoanele prevăzute în art. 175 alin. (2), constituie infracțiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Esențial

- infr. de pericol abstract și de consumare anticipată → se consumă la simpla pretindere ori acceptare a promisiunii, fără să fie necesară primirea banilor ori a altor foloase;
- nu este o infr. complexă în niciuna dintre modalitățile de comitere;
- nu are obiect material → obiectul mitei reprezintă produsul infr., nu obiect(ul) material al acesteia;
- infr. este cu conținut alternativ:
  - dacă pretinderea și primirea au loc în aceeași unitate de împrejurare (de ex., fcțn. primește bani de la o pluralitate de mituitori în leg. cu aceleași atribuții de serviciu) → unitate naturală colectivă;
  - dacă există mai multe luări de mită în unități de împrejurare diferite, dar în baza aceleiași rezoluții infracționale → infr. continuată;
- se poate reține infr. de luare de mită (pentru fcțn. mituit) fără să se rețină corelativ și darea de mită (pentru mituitor) → fcțn. pretinde o sumă de bani, dar este refuzat; fcțn. constrânge mituitorul să remită o sumă de bani;

Titlul V
Infracţiuni de corupţie şi de serviciu

Capitolul I. Infracţiuni de corupţie

Observaţii generale

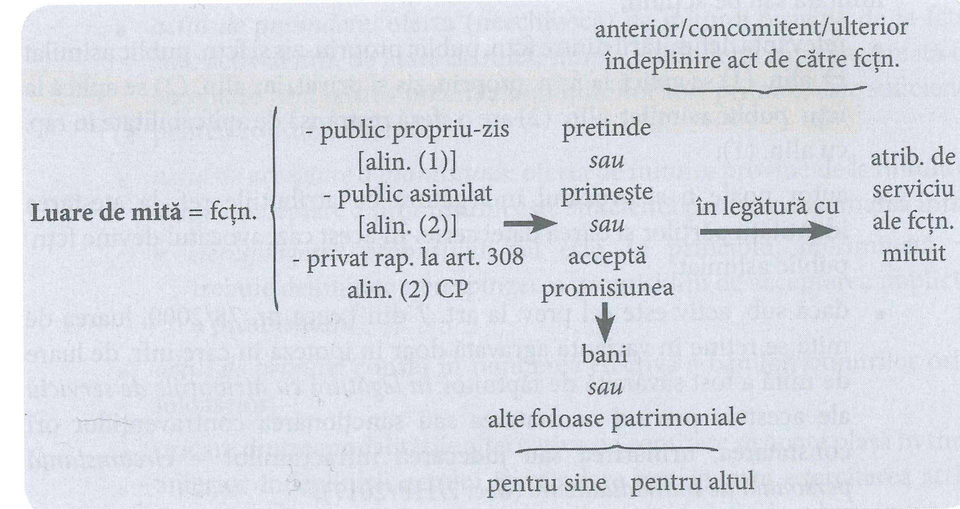
Prin raportare la infracţiunile de corupţie:

- sunt infr. de pericol abstract care se comit numai prin acţiune;
- nu au obiect material;
- autorul este calificat numai în cazul infr. de luare de mită;
- deşi textele de incriminare se referă la fcţn. public, acesta se aplică şi fcţn. privat rap. la prevederile art. 308 CP;
- fcţn. public poate să fie unul propriu-zis [art. 175 alin. (1) CP] sau asimilat [art. 175 alin. (2) CP];
  - *fcţn. public propriu-zis*: parlamentar, jandarm, poliţist, judecător, procuror, grefier, funcţionar din cadrul unor regii autonome, profesor din învăţământul de stat, medic din sistemul public de sănătate etc.;
  - *fcţn. public asimilat*: notar, executor judecătoresc, administrator sau lichidator judiciar, interpret autorizat, expert judiciar, fcţn. bancar etc.
- preexistenţa unor atribuţii de serviciu ale funcţionarului public/privat poate fi evaluată drept situaţie premisă a infracţiunilor;
- elementul material şi latura subiectivă, precum şi bunurile supuse confiscării sunt similare în cazul luării de mită şi traficului de infl., respectiv în ipoteza dării de mită şi cumpărării de infl.

Art. 289. Luarea de mită. (1) Fapta funcţionarului public care, direct ori indirect, pentru sine sau pentru altul, pretinde ori primeşte bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri, se pedepseşte cu închisoare de la 3 la 10 ani şi interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcţie publică ori de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârşit fapta.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1), săvârşită de una dintre persoanele prevăzute în art. 175 alin. (2), constituie infracţiune numai când este comisă în legătură cu neîndeplinirea, întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în legătură cu efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Esenţial

- infr. de pericol abstract şi de consumare anticipată → se consumă la simpla pretindere ori acceptare a promisiunii, fără să fie necesară primirea banilor ori a altor foloase;
- nu este o infr. complexă în niciuna dintre modalităţile de comitere;
- nu are obiect material → obiectul mitei reprezintă produsul infr., nu obiect(ul) material al acesteia;
- infr. este cu conţinut alternativ:
  - dacă pretinderea şi primirea au loc în aceeaşi unitate de împrejurare (de ex., fcţn. primeşte bani de la o pluralitate de mituitori în leg. cu aceleaşi atribuţii de serviciu) → unitate naturală colectivă;
  - dacă există mai multe luări de mită în unităţi de împrejurare diferite, dar în baza aceleiaşi rezoluţii infracţionale → infr. continuată;
- se poate reţine infr. de luare de mită (pentru fcţn. mituit) fără să se reţină corelativ şi darea de mită (pentru mituitor) → fcţn. pretinde o sumă de bani, dar este refuzat; fcţn. constrânge mituitorul să remită o sumă de bani;

- sub. activ (mituitul) este calificat, și anume fcțn. public → relevante sunt deciziile ICCJ (HP) și prevederile art. 175 CP – de ex., medicul dintr-un spital public;
- sub. activ poate să fie inclusiv un fcțn. privat → prin rap. la prevederile art. 308 CP (variantă atenuată a infr.) – de ex., o persoană care exercită temporar fără remunerație o însărcinare într-o societate cu răspundere limitată sau pe acțiuni;
  - relevanța delimitării dintre fcțn. public propriu-zis și fcțn. public asimilat → alin. (1) se aplică la fcțn. propriu-zis și privat, iar alin. (2) se aplică la fcțn. public asimilat; alin. (2) are o sferă restrânsă de aplicabilitate în rap. cu alin. (1);
  - autor poate fi și avocatul în legătură cu atribuțiile ref. la atestarea identității părților și darea datei certe. În acest caz, avocatul devine fcțn. public asimilat;
  - dacă sub. activ este cel prev. la art. 7 din Legea nr. 78/2000, luarea de mită se reține în varianta agravată doar în ipoteza în care infr. de luare de mită a fost săvârșită de făptuitor *în legătură cu atribuțiile de serviciu* ale acestuia privind constatarea sau sancționarea contravențiilor ori constatarea, urmărirea sau judecarea infracțiunilor – *circumstanță personală de individualizare* (dec. 2/HP/2017);
  - art. 293 și 294 CP extind sfera sub. activ și la alte persoane care nu au calitatea de fcțn. → de ex., membrii instanțelor de arbitraj;
  - la data la care autorul pretinde, primește, acceptă promisiuni de bani sau alte foloase necuvenite, trebuie să aibă calitatea cerută de lege (fcțn. public sau privat) și competența de a îndeplini, a întârzia sau a accelera îndeplinirea actului pentru care este mituit;
- participația este posibilă în forma instigării ori a complicității; în principiu, este posibil coautoratul;
  - cel care răspunde pentru luare de mită nu va răspunde pentru participație la dare de mită, cu privire la aceeași faptă;
  - trebuie verificat în ce măsură intermediarul (complicele) este la infr. de luare ori la infr. de dare de mită → de văzut dacă intermediarul are o legătură mai strânsă cu mituitorul ori cu fcțn. mituit;
    - X (trimis de fcțn.) cere mită de la Y în numele fcțn. → X este intermediar la luare de mită;
    - X îl convinge (din proprie inițiativă) pe Y să ofere mită fcțn. → X răspunde pentru instigare la dare de mită; o eventuală complicitate se absoarbe în instigare;

    - X (trimis de Y) oferă mită fcțn. în numele lui Y → X este intermediar la luare de mită;
    - X îl convinge (din proprie inițiativă) pe fcțn. să pretindă mită de la Y → X răspunde pentru instigare la luare de mită; o eventuală complicitate se absoarbe în instigare;
- elementul material constă în:
  - *actul de pretindere:* oferta (neechivocă) de mituire provine de la fcțn. sub. activ al infr. de luare de mită; simpla pretindere, chiar neurmată de acceptare (din partea potențialului mituitor) ori primire, este suficientă pentru consumarea infr.;
  - *actul de acceptare a promisiunii:* oferta de mituire provine de la mituitor; simpla acceptare a promisiunii este suficientă pentru consumarea infr.;
    - *nerespingerea promisiunii* nu este, în principiu, incriminată → trebuie delimitată nerespingerea promisiunii de acceptarea implicită a promisiunii;
  - *actul de primire:* constă în remiterea efectivă a banilor, bunurilor ori a foloaselor;
  - oricare dintre modalitățile alternative de comitere se poate plasa în timp anterior îndeplinirii actului (pretindere bani pentru exercitarea atrib. de serviciu), concomitent îndeplinirii actului (pretindere bani în timpul îndeplinirii atrib.) ori ulterior îndeplinirii acestuia;
    - luarea de mită include primirea de folose necuvenite ulterior îndeplinirii actului de către fcțn.;
  - este irelevant dacă discutăm despre o conduită legală ori ilegală a fcțn. din perspectiva îndeplinirii atrib. de serviciu ale acestuia → se reține infr. dacă se pretinde o sumă de bani pentru eliberarea unui act administrativ care trebuia eliberat potrivit legii;
- *obiectul mitei* trebuie să fie unul necuvenit (adică nedatorat) și constă în bani sau alte foloase;
- nu este necesar ca funcționarul să cunoască în concret în ce constă folosul sau ca acesta să fi fost explicit individualizat;
  - dacă banii sau foloasele sunt cuvenite, nu se va reține infr. → de ex., existența unei taxe legale pentru eliberarea unui act;
  - foloasele sunt de natură patrimonială sau nepatrimonială → bunuri mobile ori imobile; prestarea unor servicii cu titlu gratuit ori la un preț preferențial; oferirea unei funcții ce aduce beneficii materiale; acordarea unui titlu onorific etc.;

  - foloasele de natură sexuală pot intra sub incidența art. 299 CP, dar nu pot să fie obiect al mitei pe art. 289 CP;
  - mita poate fi pentru sine (fcțn. mituit) sau pentru altul (un terț → soția, o cunoștință a fcțn. mituit etc.);
  - obiectul mitei face obiectul confiscării, care nu se poate dispune în solidar; dacă nu se poate dispune confiscarea, operează confiscarea prin echivalent;
- *trebuie să existe o legătură* între actul de pretindere, acceptare a promisiunii ori primire și atrib. de serviciu ale fcțn.:
  - astfel, *mita* = contraechivalent al conduitei fcțn.;
  - *atrib. de serviciu* = din sfera de competență a fcțn. → prevăzute de lege, fișa postului etc.;
  - fcțn. ia mită (rap. la una dintre modalitățile alternative) pentru a îndeplini o atrib. de serviciu a acestuia → eliberarea unui act; efectuarea unui act medical; dispunerea unei soluții de clasare etc.;
  - fcțn. ia mită pentru a nu îndeplini o atribuție de serviciu a acestuia → neîntocmirea unui proces-verbal de sancționare contravențională;
  - fcțn. ia mită pentru a urgenta îndeplinirea unui act → eliberarea cu celeritate a unei autorizații;
  - fcțn. ia mită pentru a întârzia îndeplinirea unui act → tergiversarea urmăririi penale până la constatarea prescripției răspunderii penale;
- *alin. (2)* se aplică doar fcțn. publici asimilați → conduita în legătură cu care se ia mită trebuie să vizeze neîndeplinirea atrib., întârzierea îndeplinirii atrib. sau îndeplinirea necorespunzătoare a acestora;
  - nu se reține infr. dacă fcțn. public asimilat este „mituit" pentru a-și îndeplini corespunzător atrib. de serviciu ori pentru a urgenta efectuarea unui act (spre ex., perceperea de către notar sau executor judecătoresc a unui onorariu pentru efectuarea actului sau pentru urgentarea efectuării actului);
- art. 293 și art. 294 CP extind sfera sub. activ și la membrii instanțelor de arbitraj și diverși fcțn. străini;
- se poate comite cu intenție directă sau indirectă.

Atenție la diferențe!

- nu se va reține în concurs ideal cu infr. de abuz în serviciu, însă se poate reține în concurs real;

- poate fi reținută în concurs real cu complicitatea la dare de mită, cumpărare sau trafic de infl.;
- se poate reține în concurs cu infr. de furt → luarea de mită pentru a înlesni furtul comis de mituitor ori o terță persoană;
- se poate reține în concurs real cu favorizarea făptuitorului, când, după primirea/acceptarea mitei, funcționarul nu își îndeplinește anumite atrib. de serviciu în scopul ajutorării făptuitorului;
- dacă actul administrativ a fost deja emis, iar fcțn. pretinde o sumă de bani inducând în eroare beneficiarul actului cu privire la data emiterii acestuia, se va reține infr. de înșelăciune → e necesar să facem distincția între pretinderea unei sume de bani, deoarece actul a fost emis potrivit atrib. de serviciu, și pretinderea unei sume de bani prin inducerea în eroare că atrib. de serviciu încă nu au fost îndeplinite;
- dacă se pretinde o sumă de bani pentru a influența un alt fcțn. să își îndeplinească atrib. de serviciu într-un anume fel, se va reține infr. de trafic de infl., și nu infr. de luare de mită → pentru luare de mită trebuie să discutăm despre atrib. de serviciu ale fcțn. care pretinde, acceptă promisiunea ori primește bani, bunuri ori alte foloase;
- disimularea mitei prin intermediul unui înscris poate atrage reținerea unei infr. de fals în înscrisuri.

Jurisprudență

HP: **1.** Fapta medicului angajat cu contract de muncă într-o unitate spitalicească din sistemul public de sănătate, care are calitatea de funcționar public, în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (1) lit. b) teza a II-a CP, de a primi plăți suplimentare sau donații de la pacienți, în condițiile art. 34 alin. (2) din Legea drepturilor pacientului nr. 46/2003, nu constituie o exercitare a unui drept recunoscut de lege, având ca urmare incidența dispozițiilor art. 21 alin. (1) teza I CP *(dec. 19/2015)*.

2. (...) dispozițiile art. 7 alin. (1) din Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (forma în vigoare anterior anului 2014) se aplică doar în ipoteza în care infracțiunea de luare de mită a fost săvârșită de făptuitor în legătură cu atribuțiile de serviciu ale acestuia privind constatarea sau sancționarea contravențiilor *(dec. 2/2017)*.

CCR: **1.** (...) *pretinderea* presupune solicitarea direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, a unor bani sau foloase necuvenite. Aceasta trebuie să fie neechivocă, fiind suficient și necesar ca, în raport cu împrejurările și mijloacele folosite, să fie înțeleasă de cel căruia i se adresează. *Primirea* de bani sau foloase reprezintă intrarea în posesia bunului oferit drept mită, iar *acceptarea promisiunii* de bani sau foloase înseamnă a consimți, a fi de acord cu această promisiune. Indiferent de modalitatea alternativă de realizare, pentru ca elementul material al laturii obiective să fie întrunit, trebuie îndeplinite anumite

condiții esențiale, astfel: să se raporteze la un obiect constând în bani sau alte foloase, să se situeze anterior, în timpul sau ulterior îndeplinirii, neîndeplinirii, urgentării ori întârzierii îndeplinirii unui act, iar actul să facă parte din sfera atribuțiilor de serviciu ale funcționarului, să fie de competența sa *(dec. nr. 297/2017)*.

2. (..) un *folos necuvenit* reprezintă un folos care este „legal nedatorat" și care are caracter de retribuție, constituind o plată ori răsplată în vederea determinării unui act explicit, un contraechivalent al conduitei lipsite de probitate a subiectului activ al unor infracțiuni. În sensul celor reținute de Curte s-a exprimat și doctrina, în ceea ce privește infracțiunea de luare de mită, aceasta arătând că banii sau foloasele sunt necuvenite nu numai atunci când pentru îndeplinirea unui act gratuit se pretinde sau se primește o retribuție, ci și atunci când se primește ceva peste ceea ce legalmente este datorat sau se acceptă o promisiune care depășește ceea ce se datorează *(dec. 297/2017)*.

3. *Urmarea imediată* a infracțiunii de luare de mită constă într-o stare de pericol pentru desfășurarea cu probitate a atribuțiilor de serviciu de către funcționarii publici (*dec. 115/2020*).

Secvențe de practică judiciară

1. Conținutul constitutiv. ***i)*** Cu referire la *acceptarea promisiunii* ca modalitate normativă alternativă de realizare a elementului, dispozițiile art. 289 alin. (1) CP sancționează orice fel de acceptare a unei sume de bani sau de alte foloase, indiferent dacă aceasta este tacită sau expresă; acceptarea promisiunii reprezintă încuviințarea neechivocă privind primirea folosului injust, aceasta putând fi explicită sau implicită, tacită *(ICCJ, C5, dec. 116/2018, scj.ro)*.

ii) Noțiunea de *„foloase"* utilizată în text are sensul de câștig material, avantaj, profit sau beneficiu. Textul nu condiționează existența infracțiunii de o anumită proporție între actul efectuat de funcționar și *folosul* pretins de acesta. Important este ca cel mituit să vadă în *„folosul"* ilicit pe care îl pretinde „răsplata" corespunzătoare a actului pe care îl îndeplinește, nu doar ca valoare, ci și ca importanță *(CA Iași, dec. 36/2015, sintact)*.

iii) Pentru susținerea acuzației de luare de mită trebuie dovedite, din punct de vedere obiectiv: *a) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu banii sau foloasele:* pretinderea de bani sau alte foloase care nu i se cuvin; primirea de bani sau alte foloase care nu i se cuvin; acceptarea promisiunii de bani sau foloase care nu i se cuvin, faptul că nu a respins o asemenea promisiune (de ex., acceptarea de lucrări în interes propriu de la firma care beneficia de contracte de prestări servicii la instituția la care lucra un inculpat); *b) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu actele de serviciu:* îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, realizarea unui act contrar acestor îndatoriri (de ex., omisiunea exercitării oricărui control, aflat în atribuțiile celor care au beneficiat de lucrări personale din partea firmei care lucra pentru instituția la care erau angajați, cu privire la realitatea lucrărilor efectuate de această firmă și la cuantumul sumelor acceptate la plată); *c) legătura dintre banii sau foloasele necuvenite și actul de serviciu.* Banii sau produsele trebuie să fie pretinse, primite etc. cu titlul de contraechivalent al conduitei pe care făptuitorul se angajează să o aibă, și anume pentru îndeplinirea, neîndeplinirea sau îndeplinirea cu întârziere a unui act de serviciu. Dacă legătura lipsește, fapta nu are caracter penal. Dacă însă scopul urmărit se realizează și acuzatul face un act contrar îndatoririlor de serviciu, act care constituie prin el însuși o

infracțiune, cum ar fi un fals în înscrisuri, infracțiunea de luare de mită intră în concurs cu acea infracțiune *(ICCJ, dec. 3113/2014, scj.ro)*.

2. Consumarea infracțiunii. Trebuie ca un funcționar public să pretindă bani sau alte foloase care nu i se cuvin, fiind suficientă simpla emitere a unei pretenții, în mod serios, cu intenția de a primi sumele pretinse, în legătură cu îndeplinirea, neîndeplinirea, urgentarea ori întârzierea îndeplinirii unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau în legătură cu îndeplinirea unui act contrar acestor îndatoriri. Formularea pretenției, direct sau indirect, prin intermediar, în legătură cu propriile obligații de serviciu, constituie o acțiune unilaterală a funcționarului public și nu presupune ca cel căruia i se solicită bani sau alte foloase să fi priceput, în mod efectiv, cererea. (...) *(ICCJ, dec. 199/2016, scj.ro)*.

3. Luare de mită – trafic de influență. Deși atât infracțiunea de luare de mită, cât și infracțiunea de trafic de influență aduc atingere aceluiași obiect juridic, ele se deosebesc prin faptul că lezarea prestigiului organelor de stat sau publice se realizează în mod direct în cazul infracțiunii de luare de mită și în mod indirect în cazul infracțiunii de trafic de influență, deoarece, în acest ultim caz, fapta creează impresia că un funcționar poate fi influențat în legătură cu atribuțiile sale de serviciu, pe când în primul arată că un funcționar este corupt. Cu privire la latura subiectivă a celor două infracțiuni, dacă la infracțiunea de trafic de influență subiectul își dă seama că discreditează un funcționar, lăsând impresia nefavorabilă că acesta este influențabil sau incoruptibil, în cazul infracțiunii de luare de mită, subiectul își dă seama că discreditarea funcției pe care o îndeplinește se datorează propriei sale corupții *(ICCJ, dec. 235/2017, scj.ro)*.

4. Luare de mită – șantaj. Distincția dintre infracțiunea de luare de mită și infracțiunea de șantaj constă în faptul că, în cazul celei dintâi, primirea unor sume de bani sau a altor foloase are loc în scopul îndeplinirii, neîndeplinirii ori al întârzierii de a îndeplini un act de serviciu sau în scopul de a face un act contrar îndatoririlor de serviciu, iar în cazul celei de-a doua, primirea folosului injust se realizează prin simpla constrângere a persoanei vătămate, nelegată de îndeplinirea atribuțiilor de serviciu ale inculpatului *(CAB, dec. 110/1994, în CPJP 1994, p. 127)*.

Art. 290. Darea de mită. (1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în condițiile arătate în art. 289, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Fapta prevăzută în alin. (1) nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mita.

(3) Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

(4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date se restituie persoanei care le-a dat, dacă acestea au fost date în cazul prevăzut în alin. (2) sau date după denunțul prevăzut în alin. (3).

(5) Banii, valorile sau orice alte bunuri oferite sau date sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Esențial

- infr. este de pericol abstract și de consumare anticipată → se consumă la momentul promisiunii, oferirii sau dării de bani ori alte foloase;
- sub. activ (mituitorul) este general → orice pers. poate da mită unui fcțn. (mituitului); este posibil coautoratul dacă există o legătură subiectivă anterioară sau concomitentă, nu doar o simplă pluralitate contextuală; inclusiv o pers. juridică poate fi autor al infr.;
  - darea de mită poate viza inclusiv un fcțn. privat → rap. la prev. art. 308 CP;
  - autorul la dare nu este și instigator/complice la luare;
  - dacă un terț promite, oferă sau remite bani ori alte foloase în numele mituitorului, acesta va răspunde ca intermediar la dare de mită; dacă terțul este trimis de fcțn., acesta va deveni intermediar la luare de mită;
- elementul material constă în:
  - *actul de promisiune:* este irelevant dacă promisiunea a fost urmată de o acceptare din partea fcțn.;
  - *actul de oferire:* implică o prezentare/înfățișare a obiectului mitei; nu este necesar ca oferirea să fie urmată de o acceptare din partea fcțn.;
  - *actul de dare:* implică o remitere/ un transfer/ o predare a obiectului mitei;
  - *obiectul mitei* trebuie să fie unul necuvenit și constă în bani sau alte foloase de natură patrimonială sau nepatrimonială → a se vedea analiza de la art. 289 CP;
- *trebuie să existe o legătură* între modalitățile alternative de comitere ale infr. și atrib. de serviciu ale fcțn.:
  - conduita mituitorului poate fi anterioară, concomitentă ori ulterioară îndeplinirii/neîndeplinirii actului de către fcțn. mituit;
- infr. are o *cauză de neimputabilitate specială* → mituitorul este constrâns prin orice mijl. de către mituit să comită fapta;
  - constrângerea este una în sens larg → nu urmează regimul strict de la art. 24-25 CP, deci nu trebuie să fie irezistibilă;
  - se poate reține chiar dacă mituitorul avea posibilitatea denunțării faptei, dar totuși nu o face; în acest caz, obiectul mitei se restituie mituitorului;
- infr. are o *cauză de nepedepsire* → denunțarea faptei înainte de sesizarea organului de urmărire penală;
  - în acest caz, obiectul mitei se restituie mituitorului;

  - cauza de nepedepsire se aplică doar mituitorului ori intermediarului la dare de mită; mituitul sau intermediarul la luare de mită nu beneficiază de această cauză de nepedepsire;
- obiectul mitei face obiectul confiscării, inclusiv prin echivalent;
- relația cu alte infr.:
  - darea de mită se va reține în concurs real cu o altă infr. (fals, delapidare, furt etc.) atunci când aceasta are natura unei infr. mijloc → de ex., mituitorul dă mită fcțn. pentru a-l instiga pe acesta să comită o altă faptă;
  - se poate reține în concurs cu infr. de cumpărare de infl. → mituitorul dă mită fcțn. atât în leg. cu exercitarea atrib. de serviciu ale acestuia, cât și pentru cumpărarea influenței sale pentru determinarea unui alt fcțn. să îndeplinească/nu îndeplinească un act.

Jurisprudență

CCR: **Elemente constitutive. 1.** Prin *promisiune* se înțelege angajamentul, făgăduiala, obligația pe care și-o asumă o persoană față de un funcționar public de a remite în viitor o sumă de bani sau alte foloase, dacă va acționa sau nu va acționa în sensul urmărit și dorit de acea persoană. Promisiunea presupune un act unilateral al mituitorului, ea neimplicând neapărat actul corelativ al acceptării de către funcționarul public. Mijloacele prin care se face promisiunea sunt multiple. Aceasta se poate face verbal, în scris, precum și în orice alt mod; ea trebuie însă să ajungă la cunoștința destinatarului (funcționarului public sau persoanei care exercită atribuții similare în varianta atenuată), neavând relevanță, așa cum s-a menționat, dacă acesta o acceptă sau o respinge *(dec. 464/2018)*.

2. (...) Prin *oferire* se înțelege activitatea de prezentare funcționarului public a banilor sau folosului pe care acesta urmează să îl primească, în scopurile precizate prin textul incriminator, infracțiunea de dare de mită subzistând chiar dacă oferta nu este acceptată. Modurile în care oferta ajunge la funcționarul public nu au relevanță atât timp cât ea a ajuns la cunoștința acestuia. În același timp, pentru existența infracțiunii se cere ca oferta să fie precisă, neechivocă, să se concretizeze într-o acțiune efectivă și reală. Nu este necesar ca oferta să fie inteligibilă pentru oricine, ci numai pentru persoana funcționarului, care, cunoscând circumstanțele, este în situația de a-i putea înțelege semnificația. (...) oferta presupune prezentarea, arătarea banilor sau a altor foloase pe care funcționarul urmează să le primească în schimbul serviciilor sale și aceasta o deosebește esențial de promisiune, care este și rămâne o simplă făgăduială făcută funcționarului pentru îndeplinirea, neîndeplinirea sau întârzierea îndeplinirii unui act referitor la îndatoririle sale de serviciu ori pentru efectuarea unui act contrar acestor îndatoriri. Promisiunea de bani sau alte foloase reprezintă mai puțin decât oferta, fiind absorbită de aceasta. Prin natura ei, oferta presupune promisiunea, pe care o absoarbe și o depășește, cele două activități suprapunându-se, fiind simultane. Ceea ce caracterizează oferta este prezentarea banilor sau foloaselor ce constituie obiectul mitei ori posibilitatea ca aceștia/acestea să fie imediat remise. Prin urmare, oferta nu

este afectată de vreun termen. Spre deosebire de ofertă, promisiunea privește sume de bani sau foloase viitoare *(dec. 464/2018)*.

3. (...) În ceea ce privește *darea* de bani sau alte foloase, doctrina a precizat că aceasta presupune a preda efectiv, a remite funcționarului public banii sau foloasele. Este nerelevantă împrejurarea că mituirea nu a reușit, adică nu l-a determinat pe funcționarul public să ia mita, întrucât infracțiunea se consumă odată cu acțiunea de predare, înmânare a avantajului material. Nu prezintă importanță dacă banii sau foloasele au fost date din proprie inițiativă sau cedând solicitărilor funcționarilor publici ori dacă au fost date direct sau indirect (prin intermediar) *(dec. 464/2018)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Conținutul constitutiv. Unitate naturală colectivă. ***i)*** Există unitate naturală de infracțiune ori de câte ori activitatea unei persoane, formată dintr-un act, datorită stării de fapt, este apreciată ca o activitate unică, având un singur rezultat periculos și având la bază o unică formă de vinovăție prevăzută de lege, prin care s-a realizat conținutul unei singure infracțiuni (*ICCJ, dec. 367/2011, scj.ro*).

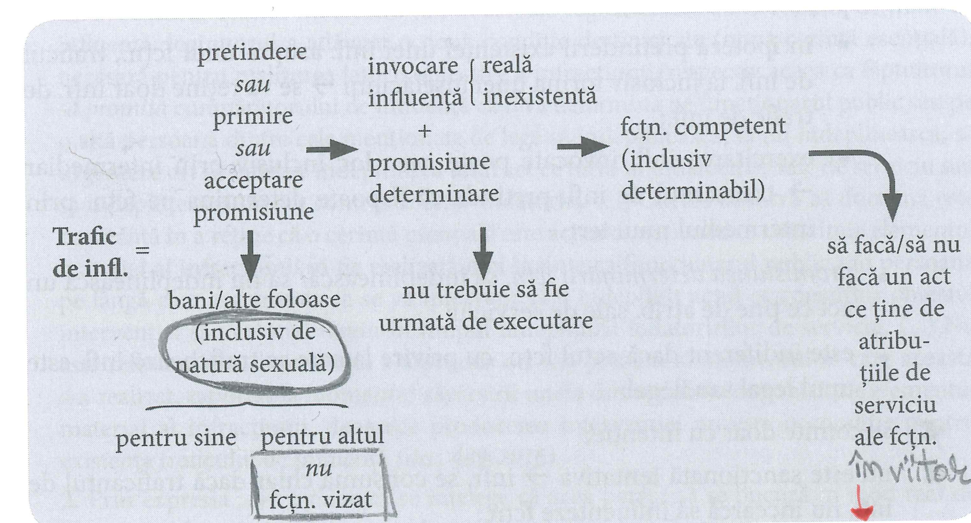
ii) Pentru susținerea acuzației de dare de mită trebuie dovedite din punct de vedere obiectiv: *a) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu banii sau foloasele*: promisiunea de bani sau alte foloase; oferirea de bani sau alte foloase; darea de bani sau alte foloase; *b) existența unui act dorit de mituitor*: îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle de serviciu ale unui funcționar, realizarea unui act contrar acestor îndatoriri. Fapta de a oferi mită trebuie să fie anterioară, concomitentă sau să urmeze imediat după îndeplinirea sau neîndeplinirea actului avut în vedere de către mituitor, în caz contrar nefiind îndeplinite elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită. Dacă există însă oferta de mituire, nu are relevanță că banii sau foloasele au fost date ulterior, după îndeplinirea actului. Acțiunea constând în promisiunea, oferirea sau darea de bani sau alte foloase poate fi săvârșită direct de către mituitor sau indirect (prin intermediul unei alte persoane); c) *legătura dintre banii sau foloasele necuvenite și actul de serviciu*. Banii sau produsele trebuie să fie pretinse, primite etc. cu titlu de contraechivalent al conduitei pe care făptuitorul dorește ca funcționarul să o aibă. Dacă legătura lipsește, fapta nu are caracter penal. Infracțiunea există însă chiar dacă promisiunea sau oferta făcută nu este urmată de executare *(ICCJ, dec. 2348/2012, în L. Lefterache, Probe și prezumții în procesul penal, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 93-94)*.

2. Cauza de nepedepsire. Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu acea infracțiune. Cauza specială de nepedepsire este aplicabilă atunci când sunt îndeplinite cumulativ următoarele *condiții*: *a) mituitorul a denunțat fapta*. Fapta se consideră denunțată în cazul în care, de ex., mituitorul, fiind urmărit pentru o infracțiune, face o declarație prin care aduce la cunoștința organului de urmărire penală fapta sa de dare de mită, precum și funcționarul care a primit mita. Nu constituie însă o denunțare recunoașterea de către făptuitor în fața organului de urmărire penală care a constatat săvârșirea infracțiunii și investighează fapta; *b) denunțarea trebuie făcută unei autorități*, chiar necompetente să efectueze urmărirea penală în această materie; *c) denunțarea trebuie să se producă mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat*. Cauza de nepedepsire are ca scop să prevină săvârșirea infracțiunii de luare

de mită prin inducerea temerii că va fi denunțat celui care este tentat să primească bani sau foloase pentru un act de serviciu. Sancționarea mituitorului ar îngreuna descoperirea faptelor, deoarece, dacă ar fi pedepsit, nu s-ar plânge împotriva funcționarului incorect, funcționar care în acest mod ar fi la adăpost de răspundere pentru infracțiunea comisă *(ICCJ, dec. nr. 2348/2012, în L. Lefterache, op. cit., p. 94)*.

Art. 291. Traficul de influență. (1) Pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.

(2) Banii, valorile sau orice alte bunuri primite sunt supuse confiscării, iar când acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

dacă sunt deja îndeplin. și traficantul știe asta => înșelăciune

Esențial

- infr. de pericol abstract → se consumă chiar dacă influențarea fcțn. nu mai are loc;
- sub. activ este general → orice persoană își poate trafica influența reală sau imaginară (inexistentă) în leg. cu un fcțn.;
  - trimiterea la fcțn. are în vedere pers. asupra căreia urmează să fie exercitată influența traficantului;

- inclusiv un fcțn. public poate răspunde pentru infr. de trafic de infl.;
- infr. de trafic de infl. se poate reține în concurs cu infr. de luare de mită în ipoteza în care fcțn. primește bani atât pentru a-și exercita infl. asupra unui alt fcțn., cât și în leg. cu propriile sale atrib. de serviciu;

- dacă sub. activ are calitatea prev. la art. 7 din Legea nr. 78/2000, se va reține varianta agravată a infr.;

- elementul material constă în:
  - *modalități alternative*: pretinderea, primirea sau acceptarea promisiunii → bani sau alte foloase (inclusiv de natură sexuală);
    - dacă se primesc sume de bani de la mai multe persoane în legătură cu exercitarea infl. asupra aceluiași fcțn., se poate reține o singură infr. în forma unității naturale colective sau continuată, după caz;
  - *invocarea unei influențe* (reale sau imaginare) asupra unui fcțn. (cel puțin determinabil);
    - în ipoteza pretinderii existenței unei infl. asupra unui fcțn., traficul de infl. ia inclusiv forma unei înșelăciuni → se va reține doar infr. de trafic de infl.;
    - exercitarea infl. invocate poate avea loc inclusiv prin intermediar → traficantul de infl. pretinde că îl poate determina pe fcțn. prin intermediul unui terț;
  - *promisiunea determinării fcțn.* să îndeplinească/ să nu îndeplinească un act ce ține de atrib. sale de serviciu;
  - este indiferent dacă actul fcțn. cu privire la care se traficheaza infl. este unul legal sau ilegal;
- se comite doar cu intenție;
- nu este sancționată tentativa → infr. se consumă chiar dacă traficantul de infl. nu încearcă să influențeze fcțn.;
- dacă traficul de infl. vizează un fcțn. privat, se reține varianta atenuantă a infr. rap. la prev. art. 308 CP;
- la traficul de infl. nu este relevantă distincția dintre fcțn. public propriu-zis sau asimilat → diferit față de infr. de luare de mită;
- relația cu alte infr.:
  - traficul de infl. se poate reține în concurs cu luarea de mită → X pretinde bani/alt folos atât în leg. cu propriile sale atrib. de serviciu, cât și în leg. cu determinarea unui alt fcțn. în baza infl. sale să aibă o anumită conduită;

  - dacă traficarea infl. are loc după momentul îndeplinirii actului de către fcțn. → se poate reține infr. de înșelăciune.

Jurisprudență

CCR: Elemente constitutive. 1. Curtea reține că noțiunea de *„alte foloase"* are, potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, sensul de avantaj, beneficiu, câștig, profit. Potrivit doctrinei, banii pot fi efectivi (monede) sau sub formă de valori ori titluri de orice fel echivalând bani, iar prin expresia *„alte foloase"* se poate înțelege orice fel de avantaje patrimoniale (de pildă, bunuri, comisioane, împrumuturi, premii, amânarea plății unei datorii, folosința gratuită a unei locuințe, prestațiuni de servicii în mod gratuit, promovarea în serviciu), dar și nepatrimoniale (de pildă, acordarea unui titlu sau a unui grad ori a altei distincții onorifice), toate acestea nefiind legal datorate (foloase necuvenite), deci având caracter de retribuție, de plată (răsplată) pentru a determina funcționarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri. (...) în actuala reglementare a infracțiunii de trafic de influență, legiuitorul a adăugat o nouă condiție de tipicitate (nouă cerință esențială), necesară pentru realizarea laturii obiective a infracțiunii, respectiv aceea ca făptuitorul *să promită* cumpărătorului de influență că îl va determina pe funcționarul public sau pe o altă persoană dintre cele menționate de lege să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri. (...) Curtea observă că doctrina este constantă în a reține că o cerință esențială este aceea ca acțiunea ce constituie elementul material al infracțiunii să fie realizată mai înainte ca funcționarul public sau persoana pe lângă care s-a promis că se va interveni să fi îndeplinit actul ce constituie obiectul intervenției sau cel mai târziu în timpul îndeplinirii îndatoririlor de serviciu. (...) Nu este relevant dacă intervenția s-a produs ori nu, precum și momentul în care aceasta s-a realizat, raportat la momentul săvârșirii uneia din acțiunile ce constituie elementul material al infracțiunii, deoarece producerea intervenției nu este o condiție pentru existența traficului de influență *(dec. 489/2016)*.

2. Prin expresia *„are influență"* se înțelege că acea persoană se bucură în mod real de încrederea funcționarului sau a altui salariat ori că bunele relații personale cu acesta corespund realității, așadar, acea persoană este în asemenea relații cu funcționarul încât să-l poată determina la o anumită conduită, atitudine, acțiune. Prin expresia *„lasă să se creadă că are influență"* asupra unui funcționar sau a altui salariat, literatura de specialitate înțelege că o persoană se laudă că are trecere pe lângă un funcționar sau alt salariat (afirmând, de pildă, că datorită încrederii de care se bucură sau datorită rudeniei sau relațiilor personale pe care le are cu acel funcționar sau salariat poate determina o anumită atitudine a acestuia ori poate obține o anumită rezolvare) ori se prevalează, pretinde, afirmă, contrar realității, că este în relații bune cu funcționarul ori alt salariat, se bucură de aprecierea și încrederea acestuia de asemenea natură încât poate rezolva problema de care este interesat cumpărătorul de influență *(dec. 489/2016)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Participație penală. Dacă autorul infracțiunii de trafic de influență, după ce a pretins un anumit folos pentru a determina un funcționar să facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, a și primit folosul prin intermediul altei persoane, această din urmă persoană va răspunde în calitate de complice, deoarece l-a ajutat pe autor să realizeze unul dintre conținuturile alternative ale infracțiunii *(TS, dec. 4748/1972, în RRD nr. 8/1973, p. 161).*

2. Conținutul constitutiv. ***i)*** Existența infracțiunii de trafic de influență nu presupune o influență reală a inculpatului asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, însă este necesar ca influența pe care o are sau lasă să se creadă că o are făptuitorul să privească un funcționar determinat sau indicat generic de natura influenței ce urma sa fie exercitată, care are atribuții în îndeplinirea actului pentru care făptuitorul a primit sau a pretins bani ori alte foloase. În consecință, trebuie să existe legătură de cauzalitate între primirea foloaselor respective și promisiunea exercitării influenței, pretinse sau reale. În cazul în care primirea de bunuri se face anterior solicitării intervenției, fără legătură cu intervenția solicitată, conduita celui acuzat, indiferent cât de imorală ar fi, nu se înscrie în latura obiectivă a infracțiunii de trafic de influență. Infracțiunea de trafic de influență se consumă prin săvârșirea oricăreia dintre acțiunile tipice prevăzute alternativ în norma de incriminare (primirea ori pretinderea de bani ori alte foloase sau acceptarea de promisiuni, de daruri, săvârșite de către o persoană care are influență ori lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu. Deși nu are relevanță dacă pretinderea folosului a fost satisfăcută, nici dacă acceptarea promisiunii unor foloase a fost urmată de prestarea acestora, pentru existența ilicitului penal este necesar să se probeze din punctul de vedere al laturii obiective: 1. *actul* pe care inculpatul urma să-l determine prin influența sa; 2. *primirea* sau *acceptarea* de foloase în legătură cu exercitarea influenței; 3. *legătura* dintre exercitarea influenței pretinse sau reale și pretinderea/primirea/acceptarea bunurilor. Din punctul de vedere al laturii subiective, trebuie probate elementele de fapt care conduc la concluzia că persoana acuzată a urmărit primirea de foloase având sau lăsând să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru ca acesta să își exercite într-un anumit mod atribuțiile de serviciu. Dacă primirea sau acceptarea de foloase are loc anterior solicitării exercitării influenței, probatoriul trebuie să indice anticiparea invocării influenței, într-un caz determinat, de către inculpat. Vinovăția inculpatului se probează în raport de conduita proprie. Vinovăția inculpatului nu poate fi dedusă în mod exclusiv din motivul pentru care partea vătămată a dat foloasele respective, dacă nu există un act de conduită al inculpatului care să confirme faptul că partea vătămată era îndreptățită să creadă că inculpatul își va exercita influența. Primirea de bunuri pe care partea vătămată le dă în scopul unei protecții eventuale viitoare, generale, nedeterminate (dacă va fi nevoie) nu intră în latura obiectivă a infracțiunii de trafic de influență. În concluzie, deși nu este relevant dacă intervenția s-a produs ori nu sau dacă este sau nu reală ori momentul la care aceasta s-a realizat raportat la momentul săvârșirii uneia dintre acțiunile ce constituie elementul material al infracțiunii, pentru existența laturii obiective a traficului de influență este necesar ca probele să indice influența pe care inculpatul o avea sau lăsa să se creadă că o are asupra unui funcționar și care este actul ce intra în atribuțiile de serviciu ale unui funcționar pe care inculpatul urma

să-l determine să facă ori să nu facă. (...) Invocarea influenței, direct sau indirect, trebuie să fie determinantă pentru primirea foloaselor *(ICCJ, dec. 676/2013, scj.ro).*

ii) Condiția privind existența promisiunii autorului infracțiunii de trafic de influență de a determina funcționarul public la acțiunile sau inacțiunile prevăzute în norma de incriminare cuprinsă în art. 291 C.pen. nu impune ca promisiunea autorului să se realizeze într-o anumită formă verbală, ci presupune ca din conduita și afirmațiile acestuia să rezulte în mod neechivoc angajamentul său de a se prevala de influența pretinsă pentru a determina funcționarul public să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze sau să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu ori să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri *(ICCJ, dec. 237/2018, scj.ro).*

iii) Acțiunile de *pretindere, de primire sau de acceptare a promisiunii* nu au relevanță penală – din perspectiva infracțiunii de trafic de influență – în absența promisiunii de intervenție. La fel, doar promisiunea, fără vreuna dintre cele trei acțiuni alternative, nu realizează elementul material al acestei infracțiuni. Nu poate fi ignorată construcția sintactică a conținutului infracțiunii, modul de îmbinare a cuvintelor evidențiind o anume plasare temporală a elementelor incriminate, în sensul că promisiunea de determinare a funcționarului public succedă ori este concomitentă pretinderii, primirii ori acceptării promisiunii de bani sau alte foloase. În plus, textul legal folosește noțiunea de „promisiune de determinare" cu semnificația de acțiune complinitoare a elementului material. Așadar, accepția este de angajament ferm, de făgăduială neechivocă, expresă, având un obiectiv precis – determinarea la o anumită atitudine a funcționarului public –, ceea ce exclude sensul de conduită implicită, dedusă din împrejurările în care a acționat o persoană, cum susține procurorul prin apelul promovat. Cu alte cuvinte, semnificația termenului „promisiune" din textul de lege incriminator este de „vorbă, cuvânt" – exprimată/exprimat prin viu grai – și nu de „tăcere", care doar în mod excepțional și exclusiv în materie civilă este asimilată manifestării de voință exteriorizate (consimțământului). Așadar, ideea promisiunii implicite este străină tipicității traficului de influență. Cu atât mai puțin ar putea fi acceptate acele situații în care organele judiciare prezumă existența promisiunii, dar nu din existența unui fapt cunoscut (dovedit ca atare), ci din presupunerea existenței acestuia din urmă, adică prezumție la prezumție, ceea ce duce la ficțiune *(CA Iași, dec. 1011/2017, sintact).*

iv) În vederea atingerii folosului urmărit, este posibil ca traficantul de influență să comită două dintre acțiunile tipice, prevăzute alternativ în textul incriminator, respectiv să pretindă și, ulterior, să primească folosul urmărit. Întrucât fiecare dintre aceste acțiuni reprezintă acte de executare a infracțiunii, prin acțiunea de pretindere a banilor sau a altor foloase, infracțiunea s-a consumat. Activitatea ulterioară, de primire a banilor sau a altor foloase, constituie, alături de actele anterioare, o unitate infracțională. (...) Elementele de tipicitate ale infracțiunii de trafic de influență există și în situația în care pretinderea este aluzivă, dar neechivocă, fiind suficient ca ea să fie inteligibilă, adică să aibă capacitatea de a fi înțeleasă de cel căruia i se adresează (*ICCJ, dec. 118/2019, sintact*).

v) Pentru existența elementului material și deci a infracțiunii de trafic de influență, nu este necesar ca pretinderea banilor sau folosului, acceptarea promisiunii de foloase ori a darurilor să fi fost urmată de executare, adică de satisfacerea pretenției sau de respectarea promisiunii de foloase. De asemenea, nu este necesar ca actul ce intră în atribuțiile funcționarului să fi fost ori nu efectuat; este suficient că s-au primit ori pretins foloase sau că s-au acceptat promisiuni de foloase ori daruri în vederea determinării funcționarului.

Împrejurarea că elementul material al infracțiunii de trafic de influență se realizează nu numai prin pretinderea de foloase, ci și prin primirea de foloase sau prin acceptarea de promisiuni, înseamnă că pentru existența acestei infracțiuni este indiferent faptul că inițiativa aparține traficantului sau persoanei interesate ca influența să fie exercitată *(ICCJ, dec. 279/RC/2019 scj.ro)*.

3. Consumare. Întrucât infracțiunea de trafic de influență este instantanee și de consumare anticipată, în cazul comiterii faptei în mod direct de către autor, respectiv în cadrul relației dintre cumpărătorul de influență și traficantul de influență, simpla pretindere, primire sau acceptare a promisiunii de bani sau alte foloase conduce la consumarea infracțiunii, în măsura în care sunt întrunite și celelalte condiții esențiale care caracterizează latura obiectivă a infracțiunii. În funcție de momentul apariției rezoluției infracționale și de persoana căreia intermediarul îi acordă sprijin efectiv, în sarcina acestuia se poate reține complicitatea la infracțiunea de cumpărare de influență sau complicitatea la infracțiunea de trafic de influență. În cazul în care rezoluția infracțională aparține traficantului de influență, iar acesta comite fapta cu ajutorul unui intermediar, este necesar ca acesta din urmă să transmită în mod efectiv persoanei care ar urma să beneficieze de traficarea influenței atât pretinderea unei sume de bani sau a altor foloase, cât și promisiunea de intervenție asupra funcționarului public asupra căruia există sau se pretinde că există o influență. Tocmai natura juridică de infracțiune de consumare instantanee și anticipată face ca infracțiunea de trafic de influență comisă prin intermediar să poată exista numai în condițiile în care persoana care cumpără influența ia cunoștință de relația de condiționare dintre plata unei sume de bani sau alte foloase și promisiunea de intervenție pe lângă funcționarul public de a cărui exercitare a atribuțiilor de serviciu depinde realizarea actului pe care îl urmărește *(ICCJ, dec. 381/2019, scj.ro)*.

4. Trafic de influență și luare de mită. Fapta inculpatului care, în calitate de agent de poliție judiciară, a pretins și a primit de la martorul-denunțător suma de 1200 lei, pentru a soluționa favorabil un dosar penal care îi fusese repartizat și, de asemenea, lăsând să se creadă că are influență asupra procurorului de caz, în vederea obținerii de la acesta a unei soluții de neîncepere a urmăririi penale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunilor de luare de mită și trafic de influență în concurs ideal *(CAB, dec. 85/2011, sintact)*.

5. Trafic de influență – înșelăciune. Infracțiunea de trafic de influență presupune, din punctul de vedere al laturii obiective, prelevarea de o influență inexistentă în realitate asupra unui funcționar și care, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase – acțiune ce realizează elementul material al infracțiunii de înșelăciune –, prin voința legiuitorului, constituie o infracțiune distinctă, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de lege, traficul de influență existând, spre deosebire de înșelăciune, indiferent dacă s-a cauzat sau nu o pagubă materială. De altfel, făcându-se o analiză comparativă a celor două infracțiuni, se rețin câteva elemente de diferențiere distincte; astfel, în timp ce infracțiunea de înșelăciune este o infracțiune de rezultat, traficul de influență este o infracțiune de pericol, aceasta din urmă nefiind condiționată de producerea unui prejudiciu. În plus, în timp ce, în cazul infracțiunii de înșelăciune, persoana vătămată care remite un bun infractorului acționează cu bună-credință în urma activității de inducere în eroare, în cazul infracțiunii de trafic de influență, cumpărătorul de influență care dă bani sau alte valori traficantului de influență acționează cu rea-credință, urmărind să obțină determinarea funcționarului public să dea, să facă sau să nu facă un act ce intră în

atribuțiile sale de serviciu. (...) Nu interesează dacă făptuitorul a precizat sau nu numele funcționarului asupra căruia are sau a lăsat să se creadă că are influență, fiind suficientă numai determinarea acestuia prin calitatea pe care o are, esențială fiind împrejurarea ca această influență reală sau presupusă să fi constituit pentru persoana interesată motivul determinant al tranzacției. Latura obiectivă a infracțiunii de trafic de influență presupune în egală măsură angajamentul făptuitorului că va interveni la acel funcționar pentru ca acesta să facă sau să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, pentru că, dacă actul nu intră în aceste atribuții, fapta va putea constitui infracțiunea de înșelăciune. Nu în ultimul rând, nu interesează dacă intervenția promisă a avut sau nu loc și nici dacă prin intervenție s-a urmărit efectuarea de către funcționar a unui act legal sau a unui act ilegal, după cum nu interesează dacă actul a fost sau nu efectuat, esențial fiind ca folosul să fi fost primit sau pretins pentru a-l determina pe funcționar în sensul celor dorite de persoana interesată *(CA Craiova, dec. 168/2016, sintact)*.

Art. 292. Cumpărarea de influență. (1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, pentru sine sau pentru altul, direct ori indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, pentru a-l determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Făptuitorul nu se pedepsește dacă denunță fapta mai înainte ca organul de urmărire penală să fi fost sesizat cu privire la aceasta.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri se restituie persoanei care le-a dat, dacă au fost date după denunțul prevăzut în alin. (2).

(4) Banii, valorile sau orice alte bunuri date sau oferite sunt supuse confiscării, iar dacă acestea nu se mai găsesc, se dispune confiscarea prin echivalent.

Esențial

- sub. activ este general (inclusiv o pers. juridică);
  - participația este posibilă în toate formele.
    - instigare la cumpărare de infl.: X îl determină pe Y să cumpere influență de la Z;
    - complicitate la cumpărare de infl.: X (terț) este trimis de Y (cumpărător de infl.) să transmită oferta de cumpărare de infl. de la Z (traficantul de infl.) → X este intermediar la cumpărare de infl.;
  - autorul la cumpărare de infl. nu va răspunde și pentru instigare la trafic de infl.;

- se poate reține infr. chiar dacă nu se va reține infr. de trafic de infl. → cumpărătorul de infl. oferă o sumă de bani, dar potențialul traficant respinge oferta acestuia;
- elementul material constă în:
  - modalități alternative: promisiunea, oferirea sau darea → bani sau alte foloase (inclusiv de natură sexuală); modalitățile alternative de comitere sunt aceleași ca la darea de mită;
  - nu prezintă importanță pentru consumarea infr. dacă traficantul și-a exercitat sau nu, ulterior, influența;
    - exercitarea ulterioară a infl. poate conduce inclusiv la reținerea unei alte infr., precum instigare la abuz în serviciu, favorizarea făptuitorului etc.;
- se comite doar cu intenție;
- spre deosebire de darea de mită, la cumpărarea de infl. nu există o cauză specială de neimputabilitate ref. la constrângerea din partea traficantului de infl.;
- infr. are o cauză de nepedepsire identică cu cea de la darea de mită → denunțarea faptei înainte de sesizarea organului de urmărire penală;
  - în acest caz, banii, valorile ori bunurile se restituie cumpărătorului de infl. → este totuși necesar ca acestea să fie date după formularea denunțului;
- relația cu alte infr.:
  - dacă traficantul de infl. promite că va determina un fcțn. cu privire la un act ce nu intră în competențele acestuia → se poate reține infr. de înșelăciune, nu și infr. de cumpărare de infl.;
  - se poate reține în concurs cu infr. de dare de mită → X oferă bani unui fcțn. atât în leg. cu propriile sale atrib. de serviciu, cât și pentru determinarea (prin exercitarea infl.) unui alt fcțn. să îndeplinească/ să nu îndeplinească un act ce ține de atrib. acestuia de serviciu.

Jurisprudență

CCR: **Elemente constitutive.** Cu privire la modalitățile de comitere prin promisiune sau oferire, pentru existența infracțiunii nu prezintă importanță dacă promisiunea/oferta este acceptată sau nu de către cel căruia îi este adresată. De asemenea, acțiunea trebuie să fie realizată asupra unei alte persoane care *are influență* sau care *lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public*. Prin urmare, prin expresia *are influență* se înțelege că acea persoană se bucură în mod real de încrederea unui funcționar public, iar prin expresia *lasă să se creadă că are influență* se înțelege o persoană care se laudă că are trecere pe lângă un funcționar, care se prevalează, pretinde, afirmă, contrar

realității, că este în relații bune cu acesta, se bucură de aprecierea și încrederea sa de asemenea natură încât să poată rezolva problema de care se interesează cumpărătorul de influență. O astfel de condiție este îndeplinită și atunci când o persoană, fără a se lăuda că are trecere asupra unui funcționar public, nu dezminte afirmațiile altora cu privire la existența acesteia. Așa fiind, prevalarea de o influență inexistentă, în realitate, asupra unui funcționar, deși constituie o prezentare ca adevărată a unei fapte mincinoase – acțiune ce realizează elementul material al infracțiunii de înșelăciune – prin voința legiuitorului, constituie o infracțiune distinctă, dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții legale, infracțiunea existând pentru cel care face trafic de influență, spre deosebire de infracțiunea de înșelăciune, indiferent dacă s-a cauzat sau nu o pagubă materială. *(dec. 607/2017)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Conținutul constitutiv. Pentru a se reține infracțiunea de cumpărare de influență, este necesar ca acțiunile incriminate (promisiunea, oferirea, darea de bani sau alte foloase) să vizeze o persoană care are influență ori lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, în scopurile arătate mai sus. Cu alte cuvinte, este necesar ca infracțiunea de cumpărare de influență să fie însoțită de o faptă (nu neapărat infracțiune) de trafic de influență, respectiv este esențial ca o persoană să „vândă" influența, respectiv să aibă influență ori să lase să se creadă că are influență asupra unui funcționar public. În condițiile în care acțiunea de a promite, oferi sau da bani ori alte foloase nu vizează o persoană ce are influență ori lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public, fapta nu este prevăzută de legea penală, nefiind îndeplinite cerințele pentru a se reține infracțiunea de cumpărare de influență. O asemenea circumstanță se răsfrânge și asupra participanților, astfel încât nici față de complice nu se poate reține comiterea unei fapte prevăzute de legea penală, deoarece în fapt a ajutat ori înlesnit comiterea unei fapte ce nu are relevanță penală *(CAB, dec. 828/2015, rolii)*.

2. Relația cumpărare de influență – dare de mită. *Diferența* dintre cumpărarea de influență și darea de mită se produce în ceea ce privește *subiectul pasiv*. Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase se face în cazul infracțiunii de dare de mită către cel care are îndatoririle de serviciu a căror îndeplinire, neîndeplinire, întârziere sau act contrar acestor îndatoriri se solicită. În cazul infracțiunii de cumpărare de influență, actele de promisiune, oferire sau dare de bani se exercită către o altă persoană decât funcționarul, ale cărui îndatoriri de serviciu sunt legate de banii sau foloasele în cauză, respectiv actele sunt făcute către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar *(ICCJ, dec. 235/2017, scj.ro)*.

! Este necesar ca actul de executare să fie comis înainte /concomitent cu realizarea actului pt. a cărui îndeplinire s-a cumpărat infl. După acest moment, fapta cumpărătorului nu va mai fi sancționată pt. că nu mai e posibilă determin. funct. la o conduită pe care acesta deja a adoptat-o => clasare pe b) teza I față de cerințele obiective ale textului (nu faptă putativă).

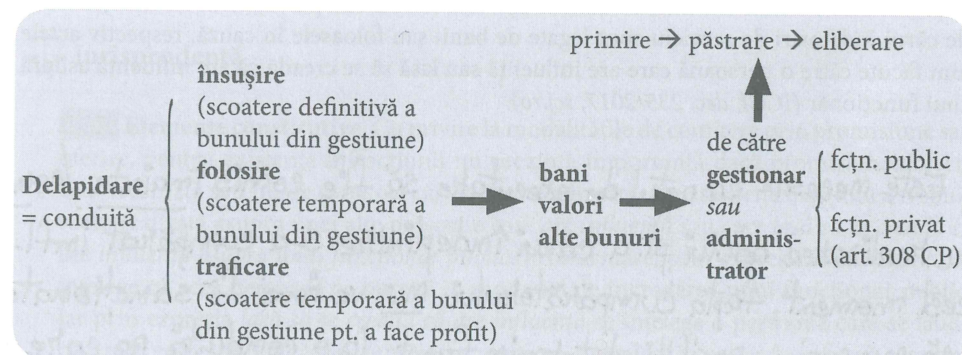
Capitolul II. Infracțiuni de serviciu

Observații generale

- în principiu, sunt infr. cu sub. activ calificat → un funcționar public sau privat;
  - la unele infr. (de ex., delapidarea), deși se face trimitere la fcțn. public, se aplică prev. art. 308 CP ref. la fcțn. privat;
  - la unele infr. nu se distinge între fcțn. public și cel privat → de ex., infr. de purtare abuzivă;
  - excepțional, sub. activ este general → infr. de violare a secretului corespondenței în forma de bază;
- participația penală este posibilă în toate formele sale;
- unele infr. pot să fie complexe pluriofensive → de ex., purtarea abuzivă;
- cu excepția delapidării, toate celelalte infr. au ca subiect pasiv secundar persoana fizică sau juridică asupra căreia se răsfrânge activitatea infracțională;
- pot fi infracțiuni comisive sau omisive;
- forma asimilată a abuzului în serviciu care se comite cu intenție directă este singura la care legea prevede un mobil special;
- tentativa, deși posibilă la toate infracțiunile intenționate comise prin acțiune, nu este incriminată decât în cazul delapidării.

Art. 295. Delapidarea. (1) Însușirea, folosirea sau traficarea de către un funcționar public, în interesul său ori pentru altul, de bani, valori sau alte bunuri pe care le gestionează sau le administrează se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Tentativa se pedepsește.

Esențial

- este o infr. pluriofensivă (lezează o pluralitate de valori sociale) ce vizează:
  - *în principal:* buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
  - *în subsidiar:* patrimoniul sub. pasiv;
- infr. are obiect material doar rap. la val. soc. secundară: bani, valori sau alte bunuri cu val. ec. → inclusiv plusurile din gestiune;
  - banii sunt monedele metalice sau bancnotele;
  - bunurile pot să fie mobile sau imobile → spre deosebire de infr. de abuz de încredere sau furt, unde pot să fie doar mobile; bunurile trebuie să aibă o val. ec.;
  - valorile se referă la cecuri, titluri de credit, obligațiuni etc.;
- sub. activ calificat (dublu circumstanțiat) → [1] un fcțn. (public sau privat) și [2] care are calitatea de gestionar sau administrator;
  - în cazul fcțn. privat, se reține varianta atenuată a infr. rap. la prev. art. 308 CP;
  - *gestionarul* = atribuții privind primirea, păstrarea și eliberarea bunurilor (casierul, poștașul etc.);
    - a se vedea și disp. din Legea nr. 22/1969;
    - are un contact nemijlocit cu bunul → spre deosebire de administrator;
    - poate fi inclusiv un gestionar de fapt → persoană angajată „la negru", persoană aflată în „probă" sau persoana care, deși avea alte atribuții de serviciu, exercita în fapt și atribuții de gestiune;
  - *administratorul* = atrib. de serviciu cu privire la efectuarea unor acte de dispoziție cu privire la bunuri;
    - directorul unei societăți, admin. sau lichidatorul judiciar, admin. asociației de proprietari etc.;
  - aceste calități sunt circum. pers. de individualizare;
    - un terț care nu deține calitatea specială poate răspunde în calitate de instigator sau complice, în măsura în care a cunoscut sau prevăzut calitatea de fcțn. (gestionar sau administrator) a autorului;
    - coautoratul se poate reține doar dacă toți sub. activi sunt calificați;
  - beneficiarul final poate să fie inclusiv un terț;
- sub. pasiv → pers. juridică sau pers. prev. la art. 175 alin. (2) CP;
- elementul material constă în:
  - *sustragere:* implică o scoatere cu caracter definitiv a banilor, valorilor sau bunurilor din posesia sau detenția sub. pasiv;

- ex.: sustragerea banilor din casa de marcat de către casier; reținerea pensiei de către poștaș; sustragerea unor bunuri din magazie de către gestionar;
- putem discuta inclusiv despre un act de dispoziție asupra bunului: consumul de produse de către gestionarul acestora;

• *folosire:* implică o scoatere cu caracter temporar a banilor, valorilor sau bunurilor din posesia sau detenția sub. pasiv;
  - ex.: folosirea mașinii societății în scop personal de către gestionar sau administrator; folosirea unor utilaje pentru a efectua lucrări pentru sine sau pentru altul; darea în folosință gratuită a unor imobile;
  - are caracter continuu → infr. se consumă la momentul scoaterii temporare din posesia sau detenția sub. pasiv, dar se epuizează la momentul restituirii;

• *traficare:* implică o scoatere cu caracter temporar a banilor, valorilor sau bunurilor din posesia sau detenția sub. pasiv;
  - ex.: închirierea *de facto* a unor utilaje către terți și încasarea sumelor de bani de către făptuitor;
  - similar folosirii, poate avea caracter continuu;

formele infr:

• dacă fcțn. este privat, se reține delapidarea în varianta atenuată prin raportare la prev. art. 308 CP;
  - limitele de pedeapsă se reduc cu o treime; afectează inclusiv termenul de prescripție a răspunderii penale;

• dacă s-au produs consecințe deosebit de grave (pagube cumulate mai mari de 2.000.000 lei), se reține delapidarea în varianta agravată prin raportare la prev. art. 309 CP;
  - limitele de pedeapsă se majorează cu jumătate; afectează inclusiv termenul de prescripție a răspunderii penale;
  - în cazul infr. continuate, se ține cont de paguba globală;

se poate comite cu intenție directă sau indirectă; în cazul agravantei prev. la art. 295 CP (pagubă mai mare de 2.000.000 lei), se poate reține și praeterintenția;

tentativa este posibilă și incriminată; consumarea infr. are loc atunci când banii, bunurile sau valorile au fost scoase temporar sau permanent din detenția sau posesia sub. pasiv;

relația cu alte infr.:

• infr. de delapidare are caracter special în raport cu infr. contra patrimoniului, atunci când ne raportăm la aceeași pagubă;
  - dacă plusul în gestiune se datorează unei induceri în eroare tipice rap. la art. 244 CP, se va putea reține un concurs de infr.;

• se poate reține în concurs real cu infr. de fals în înscrisuri → autorul delapidării falsifică înscrisuri pentru a înlesni actul de delapidare ori pentru a ascunde conduita infracțională;

• se poate reține în concurs real cu infr. de luare de mită → gestionarul sau administratorul primește bani pentru a delapida bunurile societății.

Jurisprudență

CCR: **Elemente constitutive.** Elementul material al laturii obiective se realizează prin fapta de însușire, folosire sau traficare de bani, valori sau alte bunuri, în interes personal sau pentru altul. Prin *„însușire"* se înțelege scoaterea unui bun din posesia sau detenția unei persoane juridice dintre cele mai sus menționate și trecerea acestuia în proprietatea făptuitorului, așa încât acesta să poată dispune de el prin consumare, folosire sau chiar înstrăinare. *„Folosirea"*, ca modalitate normativă de realizare a obiectului material al infracțiunii analizate, constă în scoaterea inițială a unui bun din posesia unei persoane juridice și în utilizarea lui, în folosul făptuitorului, urmată de readucerea bunului în patrimoniul din care a fost scos. *„Traficarea"*, în sensul aceleiași norme de incriminare, constă în scoaterea unui bun din patrimoniul unei persoane juridice și în utilizarea lui de către făptuitor în vederea obținerii unui profit, într-o manieră speculativă. Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru relațiile sociale referitoare la activitatea economică a persoanelor juridice avute în vedere, prin scoaterea bunului care formează obiectul material al infracțiunii din sfera patrimonială în care se găsea inițial și folosirea lui în interesul făptuitorului sau al altei persoane. Atingerea scopului săvârșirii faptei, respectiv obținerea unui folos sau satisfacerea unui interes pentru sine sau pentru altul, nu prezintă importanță pentru consumarea infracțiunii de delapidare, însă existența acestuia denotă săvârșirea cu intenție directă a infracțiunii (*dec. 257/2017*).

Secvențe de practică judiciară

1. Subiecți activi. *„Gestionarul"* este persoana care are ca atribuții principale de serviciu primirea, păstrarea și eliberarea de bani, valori sau alte bunuri aflate în administrarea, chiar temporară, a societății în care își desfășoară activitatea, gestionarul venind întotdeauna în contact direct, material, cu bunurile pe care le primește, păstrează sau eliberează. Funcția de gestionar este dobândită în cadrul raportului juridic de muncă și conferă titularului ei drepturi și obligații pe care acesta le exercită în contactul nemijlocit și material pe care îl are cu bunurile.

„Administratorul” este acel funcționar în ale cărui atribuții de serviciu intră încheierea de acte de dispoziție cu privire la bunurile ce aparțin unei societăți, potrivit cu natura și scopul activității acesteia. Asemenea acte de dispoziție privesc planificarea, aprovizionarea, desfacerea, repartizarea plăților etc. și sunt îndeplinite de cei special însărcinați cu atribuții de conducere în unitatea respectivă, atribuții legate de dispoziția patrimoniului acesteia. De aceea, din categoria administratorilor fac parte, de ex., directorii, contabilul-șef, inginerul-șef, consilierii etc. Administratorul are un contact material indirect cu bunurile, prin intermediul gestionarului *(CAB, dec. 1182/2016, sintact).*

2. Conținutul constitutiv. Dacă intenția sustragerii este materializată numai în scriptele unității, dar bunul nu a fost trecut de făptuitor efectiv în stăpânirea sa, nu poate fi vorba de delapidare. Pentru a se reține însușirea este necesară sustragerea bunurilor, înțeleasă ca scoatere a bunului din posesia părții vătămate și luarea în stăpânire de către făptuitor a bunului aflat în gestiunea sa, deci trecerea în stăpânirea sa efectivă *(ICCJ, dec. 64/RC/2019, scj.ro).*

3. Tipuri de răspunderi incidente în cazul gestionarului. Subsidiaritatea răspunderii penale. Răspunderea gestionarului pentru lipsurile din gestiune este în primul rând în domeniul răspunderii civile, iar numai în acele situații în care acțiunea gestionarului întrunește elementele de tipicitate obiectivă ale infracțiunii de delapidare va fi atrasă răspunderea penală a acestuia.

(...) Atât timp cât banii din cadrul gestiunii au fost folosiți în interesul asociației în vederea realizării unor lucrări asupra bunurilor aflate în patrimoniul asociației, modalitatea în care aceste lucrări au fost efectuate sunt aspecte de natură civilă care pot da naștere răspunderii civile în cazul în care se dovedește că modalitatea de realizare a atribuțiilor de serviciu de către președinte sau administrator a fost defectuoasă.

În egală măsură, infracțiunea de delapidare nu urmărește să protejeze relațiile sociale privind ținerea corectă a contabilității în cadrul asociațiilor. Astfel, dacă administratorul sau președintele asociației acceptă efectuarea unei plăți în interesul asociației, însă documentele justificative pentru efectuarea acelei plăți nu respectă normele contabile, nu înseamnă că acesta își însușește suma de bani, în sensul legii penale, întrucât plata este efectuată în interesul asociației, iar în locul sumei de bani în patrimoniul asociației va intra dreptul de proprietate asupra bunului achiziționat sau beneficiul serviciului prestat *(JS 6, sent. 57/2020, nepublicată).*

4. Distincția dintre folosire și însușire. Sustrageri repetate din aparate tip slot-machine. Fapta inculpatei constând în aceea că, fiind angajată a persoanei vătămate S.C. N. S.R.L. având ca obiect de activitate jocuri de noroc și pariuri sportive, prin încălcarea obligațiilor ce-i reveneau potrivit fișei postului și a atribuțiilor de serviciu referitoare la gestionarea banilor proveniți din încasări ce aparțineau aceleiași persoane vătămate, a scos din aparatele de jocuri electronice aflate în acel loc diverse sume de bani, o parte din acestea punându-le la dispoziția unei alte persoane pentru a fi folosite la respectivele aparate de jocuri, iar o altă parte folosind-o personal la un alt asemenea aparat, în scopul realizării unor câștiguri bănești, valoarea prejudiciului fiind de 47.288 lei, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de delapidare, prev. de art. 295 alin. (1) rap. la art. 308 alin. (1) CP. Sub aspectul laturii obiective, elementul material al infracțiunii este realizat în maniera „însușirii” și este reprezentat de acțiunea inculpatei de a-și însuși sume de bani din gestiunea societății comerciale în care își desfășura activitatea. Instanța reține că modalitatea de realizare a elementului material este atipică. Astfel, inculpata a sustras din gestiune sumele de bani pe

care ulterior le-a pariat la aparatele de joc ale persoanei vătămate. Astfel, la prima vedere s-ar putea susține că fapta este realizată în modalitatea folosirii, prejudiciul produs corelativ în patrimoniul persoanei vătămate fiind numai lipsa de folosință a sumelor folosite. Cu toate acestea, instanța observă că sumele de bani au ieșit din patrimoniul societății ca urmare a acțiunii inculpatei de scoatere a acestora din aparatele tip slot-machine, aceasta având acces la casetele cu bani ca urmare a calității sale de angajat, și au reintrat ca sume câștigate de societate ca urmare a pierderii jocului de către inculpată și terța persoană căreia inculpata i-a dat diverse sume de bani. Prin urmare, sumele de bani au ieșit din patrimoniul societății și au fost efectiv însușite de către inculpată, care ulterior a dispus cu privire la banii respectivi după cum a dorit, opțiunea sa fiind de a juca de mai multe ori sumele respective la aparatele de joc ale persoanei vătămate. De fiecare dată când suma însușită era jucată la un aparat și pierdută de către inculpată sau de către persoana care primise banii de la inculpată, era generat un câștig pentru societate, câștig care trebuia să se regăsească în casieria societății și care astfel constituie prejudiciu generat prin acțiunile inculpatei succesive de însușire *(JS 6, sent. 660/2018, nepublicată).*

5. Diferența dintre urmarea imediată a infracțiunii și daunele materiale solicitate de către partea civilă. Referitor la cuantumul prejudiciului, instanța a reținut că aparatele condiționate au fost însușite de către inculpat. Prin urmare, din acțiunea inculpatului rezultă că patrimoniul persoanei vătămate a fost prejudiciat cu valoarea de înlocuire a bunurilor sustrase.

Persoana vătămată are însă posibilitatea ca, pe calea cererii de despăgubire, să solicite (...) daune materiale reprezentând câștigul pe care persoana vătămată putea să îl realizeze prin vânzarea acelor aparate de aer condiționat în cadrul activității sale profesionale curente, însă aceasta nu reprezintă urmarea imediată a infracțiunii, întrucât inculpatul nu avea cum să-și însușească din gestiune un beneficiu viitor pe care este posibil să îl fi obținut persoana vătămată prin înstrăinarea aparatului de aer condiționat *(JS 6, sent. 758/2019, nepublicată).*

Art. 296. Purtarea abuzivă. (1) Întrebuințarea de expresii jignitoare față de o persoană de către cel aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu se pedepsește cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.

(2) Amenințarea ori lovirea sau alte violențe săvârșite în condițiile alin. (1) se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite speciale se majorează cu o treime.

Esențial

- infr. pluriofensivă (lezează o pluralitate de val. soc.), ce vizează:
  - *în principal:* buna desfășurare a raporturilor de serviciu;
  - *în subsidiar:* onoarea, demnitatea, integritatea fizică sau sănătatea pers.;
- sub. activ → persoana aflată în exercitarea unor atrib. de serviciu – circum. personală de individualizare;

- inclusiv fcțn. privați (textul de incriminare nu distinge);
- se poate reține coautoratul, dacă toți autorii se află în exercitarea atrib. de serviciu;
- dacă autorul nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu, fapta nu va constitui infr. (în cazul expresiilor jignitoare) sau se va reține doar art. 206 CP/art. 193 CP;
- un terț poate răspunde doar în calitate de instigator sau complice; pers. juridică nu poate răspunde în calitate de autor;

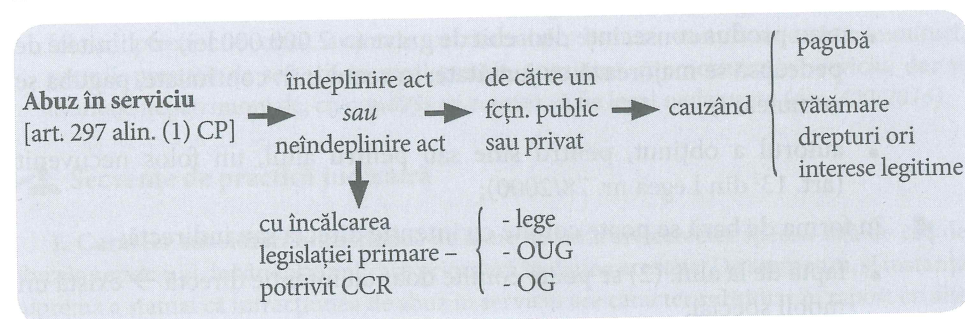
- infr. poate avea obiect material doar rap. la val. soc. secundară → corpul victimei, în cazul exercitării unor violențe fizice;
- elementul material constă în:
  - *forma de bază:* întrebuințarea de expresii jignitoare (insulte); acestea trebuie să fie percepute în mod direct de către pers. vizată;
    - în forma de bază, nu este o infr. complexă;
  - *varianta agravată* (conținut alternativ)*:* amenințare sau lovire;
    - devine o infr. complexă → absoarbe legal amenințarea [art. 206 CP] și lovirea [art. 193 CP]. Pentru a opera absorbția, trebuie să fie îndeplinite elementele constitutive ale infr. absorbite. La amenințare este important ca actul amenințător să fie de natură să producă o stare de temere (chiar dacă nu se produce în concret). De asemenea, la loviri, suferințele fizice sunt prezumate, iar la alte acte de violență, suferința fizică trebuie dovedită;
    - absoarbe natural inclusiv expresiile jignitoare de la forma de bază;
- se comite cu intenție directă, indirectă sau cu praeterintenție [exclusiv prin raportare la art. 193 alin. (2) CP];
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată → nu este incriminată tentativa nici la infr. de amenințare, nici la infr. de loviri sau alte violențe;
- relația cu alte infr.:
  - se poate reține în concurs cu infr. de ultraj sau ultraj judiciar → un polițist lovește un alt polițist sau un procuror;
  - nu se va reține dacă sunt îndeplinite elementele constitutive ale infr. de cercetare abuzivă [art. 280 CP] → operează absorbția;
  - se va reține în concurs cu infr. de văt. corp., LVCM sau omor;
  - poate fi reținută în concurs ideal cu infr. de tulburare a liniștii și ordinii publice.

Secvențe de practică judiciară

Conținutul constitutiv. Cât privește considerarea ca infracțiuni distincte a faptelor incriminate în cele două alineate ale art. 296 CP, instanța a apreciat că articolul în cauză nu reglementează două infracțiuni distincte, ci o singură infracțiune, în variantă tip și variantă agravată. S-a reținut în acest sens că elementul material al laturii obiective – actul de conduită interzis prin norma de incriminare – poate să apară în conținutul infracțiunii în variantă unică, atunci când constă fie într-o acțiune, fie într-o inacțiune sau în mai multe variante alternative, respectiv mai multe acțiuni sau inacțiuni, distincția între elementul material și varianta unică, respectiv variante alternative, fiind deosebit de importantă în ceea ce privește încadrarea corectă a faptelor comise, deoarece, pentru infracțiunile cu element material alternativ, realizarea acestuia într-una ori mai multe variante nu este de natură să schimbe unicitatea infracțiunii. (...) elementul material constă în actul de conduită interzis persoanei aflate în exercițiul atribuțiilor de serviciu și se realizează în mai multe variante alternative: în alin. (1) este reglementată varianta tip, variantă ce se realizează sub aspectul elementului material prin „întrebuințarea de expresii jignitoare", iar în alin. (2) este reglementată varianta agravată, variantă ce se realizează sub aspectul elementului material printr-o faptă de amenințare sau o faptă de lovire sau alte violențe. Concluzionând, instanța a apreciat că art. 296 CP nu reglementează mai multe infracțiuni, ci o singură infracțiune, cu conținuturi alternative, motiv pentru care, atunci când făptuitorul săvârșește atât fapta prev. în alin. (1) al art. 250 CP, cât și pe aceea prev. în alin. (2) al textului, răspunderea penală se stabilește numai pentru infracțiunea de purtare abuzivă în formă agravată *(ICCJ, dec. 462/2016, scj.ro).*

Art. 297. Abuzul în serviciu. (1) Fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, nu îndeplinește un act sau îl îndeplinește în mod defectuos și prin aceasta cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, îngrădește exercitarea unui drept al unei persoane ori creează pentru aceasta o situație de inferioritate pe temei de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

Esențial

- infr. este una de rezultat → conduita autorului trebuie să rezulte într-o pagubă (prejudiciu material) sau într-o vătămare a drepturilor ori a intereselor legitime ale unei persoane;
  - se reține o singură infr. dacă se produc ambele urmări;
  - trebuie dovedită leg. de cauzalitate;
- sub. activ este calificat → un fcțn. public sau privat (rap. la art. 308 CP) aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu;
  - coautoratul este posibil dacă toți autorii sunt fcțn.; un terț care nu are calitatea de fcțn. poate răspunde ca instigator sau complice;
- sub. pasiv este general → instituția din care face parte fcțn. sau orice pers. păgubită ori lezată în drepturile ori interesele sale legitime prin conduita autorului;
  - se poate reține unitatea naturală colectivă (dacă există unitate de împrejurare) sau forma continuată inclusiv atunci când prin conduita specifică abuzului în serviciu sunt prejudiciate mai multe persoane. De ex., un primar emite în mod nelegal mai multe autorizații de construire ce prejudiciază proprietarii terenurilor învecinate;
- elementul material (conținut alternativ) constă în:
  - acțiunea de a îndeplini un act în mod defectuos;
    - cu încălcarea unor dispoziții dintr-o lege, OUG sau OG (potrivit CCR) → conduce la o dezincriminare parțială;
    - simpla încălcare a fișei postului nu constituie infr.;
  - omisiunea de a nu îndeplini un act ce intră în atribuțiile de serviciu ale fcțn.;
  - în varianta asimilată [alin. (2)], fcțn. îngrădește exercitarea unui drept ori creează o situație de inferioritate datorită mobilului prev. în conținutul normei;
- infr. se reține în varianta agravată dacă:
  - s-au produs consecințe deosebit de grave (> 2.000.000 lei) → limitele de pedeapsă se majorează cu jumătate; în cazul infr. continuate, paguba se cumulează;
  - autorul a obținut, pentru sine sau pentru altul, un folos necuvenit (art. 13^2 din Legea nr. 78/2000);
- în forma de bază se poate comite cu intenție directă sau indirectă;
  - fapta de la alin. (2) se poate comite doar cu intenție directă → există un mobil special;

  - varianta agravată ref. la consecințe deosebit de grave se poate comite inclusiv cu praeterintenție;
- tentativa nu este incriminată → infr. se consumă la momentul producerii urmării;
- relația cu alte infr.:
  - are caracter subsidiar în rap. cu alte infr. de serviciu sau infr. unde sub. activ este un fcțn. (de ex., infr. de fals intelectual sau fals material în înscrisuri oficiale în varianta agravată);
    - în aceste situații, se va reține doar infr. care are un caracter special în raport cu infr. de abuz în serviciu.

Jurisprudență

CCR: Elemente constitutive. 1. Curtea constată că sintagma *„îndeplinește în mod defectuos"* din cuprinsul dispozițiilor art. 246 din Codul penal din 1969 și ale art. 297 alin. (1) din Codul penal nu poate fi interpretată decât în sensul că îndeplinirea atribuției de serviciu se realizează „prin încălcarea legii". Aceasta este singura interpretare care poate determina compatibilitatea normelor penale criticate cu dispozițiile constituționale referitoare la claritatea și previzibilitatea legii (...) Curtea reține că ilicitul penal este cea mai gravă formă de încălcare a unor valori sociale, iar consecințele aplicării legii penale sunt dintre cele mai grave, astfel că stabilirea unor garanții împotriva arbitrariului prin reglementarea de către legiuitor a unor norme clare și predictibile este obligatorie. Comportamentul interzis trebuie impus de către legiuitor chiar prin lege [înțeleasă ca act formal adoptat de Parlament, în temeiul art. 73 alin. (1) din Constituție, precum și ca act material, cu putere de lege, emis de Guvern, în temeiul delegării legislative prev. de art. 115 din Constituție, respectiv ordonanțe și ordonanțe de urgență ale Guvernului], neputând fi dedus, eventual, din raționamente ale judecătorului de natură să substituie normele juridice *(dec. 405/2016)*.

2. Noțiunea de „folos necuvenit" utilizată de legiuitor nu are un caracter echivoc, întrucât își are explicațiile doctrinare conturate de-a lungul anilor și reflectă faptul că folosul astfel obținut este „legal nedatorat", are caracter de retribuție, constituind o plată ori răsplată în vederea determinării unui act explicit, un contraechivalent al conduitei lipsite de probitate a subiectului activ al infracțiunilor de abuz în serviciu ori de uzurpare a funcției. De altfel, câtă vreme *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*, atunci folosul presupune orice avantaje patrimoniale, bunuri, comisioane, împrumuturi, premii, prestații de servicii în mod gratuit, angajarea, promovarea în serviciu, dar și avantaje nepatrimoniale, cu condiția ca acestea să fie legal nedatorate *(dec. 400/2016)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Caracter subsidiar. Infracțiunea de luare de mită are caracter special față de cea de abuz în serviciu și dobândește aplicare prioritară în dauna acesteia. De asemenea, și instanța supremă a statuat că infracțiunea de abuz în serviciu are caracter subsidiar în raport cu alte

infracțiuni al căror subiect activ este un funcționar. Sistematizarea diferită, în noul Cod penal, a „Infracțiunilor de serviciu sau în legătură cu serviciul" (în prezent, în „Infracțiuni de corupție" și „Infracțiuni de serviciu") nu înlătură caracterul subsidiar al infracțiunii de abuz în serviciu menționat anterior. Curtea nu exclude posibilitatea reținerii, în concurs, a infracțiunilor de luare de mită și abuz în serviciu, dar numai dacă fapta de abuz în serviciu prezintă o autonomie infracțională bine conturată și se află în concurs real cu luarea de mită; aceasta este situația avută în vedere la pronunțarea deciziilor penale nr. 2083 din 20 aprilie 2004 și nr. 4877 din 23 august 2006 ale ICCJ, secția penală, la care face trimitere Parchetul, în care s-a reținut luarea de mită în concurs real cu complicitatea la infracțiunea de contrabandă și, respectiv, luarea de mită în concurs real cu abuzul în serviciu (legat de modalitatea de efectuare a controlului vamal) *(CAB, dec. 1667/2016, sintact)*.

2. Conținutul constitutiv. *i)* Împrejurarea că atât în rechizitoriu, în sentință, cât și în decizia atacată se fac referiri și la «legislația secundară» nu justifică, prin simpla invocare a Deciziei nr. 405/2016 a Curții Constituționale, soluția de achitare a inculpaților, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) CPP (dezincriminarea faptei/fapta nu este prevăzută de lege). În «legislația primară» (legi, OG, OUG) sunt prevăzute obligații (îndatoriri fundamentale, generale și de esență pentru domeniile de activitate ale autorităților și instituțiilor publice), care revin funcționarilor publici ce își desfășoară activitatea în cadrul acestora și, respectiv, pentru anumite categorii de funcționari publici, «legislația primară» reglementând domenii de importanță economică, socială, organizatorică, general sau special (agricultură, industrie, energie, ape, mediu, teritoriu, învățământ, sănătate, educație) ar fi imposibil să stabilească pentru fiecare funcționar (de rang înalt sau de execuție), pentru fiecare funcție ori pentru fiecare angajat obligațiile de serviciu (aceste funcții fiind cu multiple particularități). În viața cotidiană a existenței oricărui domeniu de activitate în care lucrează funcționari publici, este firesc ca detalierea, concretizarea, delimitarea, stabilirea obligațiilor, îndatoririlor, atribuțiilor, sarcinilor de serviciu fundamental prevăzute în «legislația primară» să se realizeze ulterior edictării unei legi sau emiterii unei Ordonanțe de Guvern sau a unei Ordonanțe de Urgență a Guvernului, dar în corelație și în conformitate cu legea, cu OG sau OUG respectivă, prin «legislație secundară» (Hotărâre Guvern, ordin al ministrului de resort, norme de aplicare ș.a.) sau chiar prin alte acte normative de interes intern (ordine, ordine de serviciu, decizii, norme interne, fișa postului). De altfel, este frecvent utilizată, în elaborarea legislației, metoda prevederii în chiar legea, OUG sau OG respectivă a unui text care prevede expres obligația emiterii unui act normativ subsecvent (a unei legislații secundare) prin care să se detalieze, printre altele, obligațiile, îndatoririle de serviciu sau profesionale ale funcționarilor. Multitudinea, complexitatea, apariția de situații noi întâmplate într-un domeniu reglementat impus autorităților și instituțiilor publice de către autoritățile legiuitoare, printre altele, legate și de proprietatea funciară, patrimoniu, dreptul de proprietate publică și dreptul de proprietate privată asupra terenurilor, învățământul superior face imposibil, obiectiv, ca acestea să fie integrate în «legislația primară», în lipsa «legislației secundare», doar prin examinarea normelor generale din «legislația primară», niciun funcționar public nu ar fi în măsură să-și îndeplinească, în concret, la locul de muncă, în profesia ori funcția încredințată, atribuțiile, sarcinile, îndatoririle, obligațiile de serviciu specifice funcției îndeplinite și pentru care a fost/este angajat, primește salariu din partea instituției în serviciul căreia s-a aflat/se află. Aceasta explică împrejurarea că, pe lângă actele normative specifice «legislației primare», este necesară și trimiterea la

actele normative aparținând «legislației secundare» astfel cum s-a procedat în rechizitoriu, sentința pronunțată de instanța de fond și decizia atacată cu recurs în casație *(ICCJ, dec. 210/ RC/2018, scj.ro)*.

ii) Elementul material constă fie într-o inacțiune (omisiune), fie într-o acțiune (comisiune), și anume: neîndeplinirea unui act sau îndeplinirea defectuoasă a acestuia. Noțiunea de „act" trebuie înțeleasă ca o operație ce trebuie efectuată de funcționarul public potrivit solicitărilor făcute de o persoană și conform atribuțiilor sale de serviciu. Sintagma „nu îndeplinește un act" trebuie înțeleasă în sensul omiterii, al neefectuării unui act care trebuie să fie îndeplinit în virtutea îndatoririlor de serviciu, adică a unui act a cărui îndeplinire cădea în sarcina funcționarului potrivit normelor care reglementează activitatea serviciului respectiv ori care sunt inerente acestui serviciu. Prin expresia „îndeplinește actul în mod defectuos" se înțelege îndeplinirea făcută altfel decât se cuvenea să fie efectuată. Defectuozitatea în îndeplinirea actului poate privi conținutul, forma sau întinderea îndeplinirii, momentul efectuării, condițiile de efectuare. Pentru existența infracțiunii de abuz în serviciu, în forma prev. de legea specială, este necesar ca îndeplinirea în mod defectuos a unui act de către un funcționar public, aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, să aibă ca urmare obținerea unui avantaj necuvenit pentru sine sau pentru altă persoană, respectiv producerea unei pagube sau a unei atingeri a drepturilor ori intereselor altor persoane. În lipsa oricăreia dintre urmările la care se referă norma de incriminare, fapta nu va întruni elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu. Sub aspectul laturii subiective, este necesar ca acțiunea sau inacțiunea care constituie elementul material al infracțiunii și care a produs o vătămare intereselor instituției de stat să fie săvârșită cu intenție, ceea ce înseamnă că făptuitorul, cu voință, a efectuat acțiunea ori a rămas în pasivitate, dându-și seama că acțiunea sau inacțiunea sa este lipsită de îndreptățire, prevăzând că, prin săvârșirea acesteia, se cauzează o vătămare sau un prejudiciu, rezultat pe care l-a urmărit (intenție directă) sau a acceptat producerea lui (intenție indirectă). Cu alte cuvinte, în situația în care îndeplinirea defectuoasă a actului de serviciu nu este cauzată de atitudinea conștientă și voită a făptuitorului, nu sunt conturate elementele constitutive ale infracțiunii de abuz în serviciu în varianta specială, deoarece activitatea nu a fost desfășurată cu rea-credință specifică faptei cu forma de vinovăție a intenției directe sau indirecte. Pe de altă parte, atribuțiile de serviciu încălcate trebuie examinate, în mod obligatoriu, prin prisma legislației primare (lege, OG, OUG), astfel cum s-a statuat prin Dec. CCR nr. 405/2016. În decizia menționată, pe lângă condiția privind încălcarea unei dispoziții dintr-o lege, ordonanță sau ordonanță de urgență, Curtea arată că legiuitorul nu a reglementat o anumită intensitate a vătămării rezultată din comiterea faptei. A constatat că legiuitorul a identificat și reglementat la nivel legislativ extrapenal pârghiile necesare înlăturării consecințelor unor fapte care, deși, potrivit reglementării actuale, se pot circumscrie săvârșirii infracțiunii de abuz în serviciu, nu prezintă gradul de intensitate necesar aplicării unei pedepse penale *(ICCJ, dec. 295/2018, scj.ro)*.

iii) Elementul material al abuzului în serviciu poate îmbrăca forma unei inacțiuni – neîndeplinirea unui act – sau a unei acțiuni – îndeplinirea cu nerespectarea legii, în ambele cazuri fiind însă esențial ca actele incriminate să se efectueze de funcționarul public în exercitarea atribuțiilor sale de serviciu. Pentru existența infracțiunii este absolut necesar, așadar, ca analiza faptei concrete deduse judecății – ca manifestare în sfera realității obiective – să se realizeze în contextul identificării precise și prealabile a tuturor dispozițiilor

legale care disciplinează aducerea la îndeplinire a actului specific *verbum regens*, urmată de verificarea eventualei contrarietăți între exigențele ce decurg din acele dispoziții, pe de o parte, și conduita concret imputată funcționarului public, pe de altă parte. Numai efectuată în aceste coordonate, analiza comportamentului ilicit atribuit subiectului activ permite clarificarea măsurii în care el a survenit în exercitarea atribuțiilor acestuia de serviciu, cerință tipică, atașată laturii obiective a infracțiunii prev. în art. 297 alin. (1) CP (...) Funcționarul se află în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu atunci când desfășoară activități legate de îndatoririle sale de serviciu, de regulă, la locul unde trebuie îndeplinit actul și în timpul orelor legale de program (...). Fiind o infracțiune de serviciu, menită prin ipoteză să ocrotească, așa cum s-a arătat în precedent, buna desfășurare a relațiilor de serviciu, rațiunea incriminării abuzului în serviciu subzistă numai atunci când, urmare a faptei ilicite, intervine o perturbare a raporturilor specifice născute din sau în legătură cu activitatea profesională desfășurată de subiectul activ, nu și atunci când urmarea social-mente periculoasă sau rezultatul prejudiciabil se produc exclusiv în sfera unor relații sociale cu o natură distinctă, ocrotite în subsidiar, cum sunt, în cazul recurentului inculpat, cele de natură fiscală *(ICCJ, dec. 407/RC/2018, scj.ro)*.

iv) Pentru susținerea acuzației de abuz în serviciu trebuie dovedite, din punct de vedere obiectiv: *a) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu prejudiciul*: cu știință, nu îndeplinește un act ori îl îndeplinește în mod defectuos (de ex., dacă semnează acte de serviciu după expirarea mandatului de director, dacă trimite un funcționar să obțină oferte de servicii pentru propria instituție de la firma la care lucrează prietena soției respectivului funcționar, dacă ofertele de servicii depuse de mai multe firme au un caracter fictiv, fiind întocmite de directorul firmei declarate ulterior câștigătoare și de prietena soției funcționarului firmei beneficiare, dacă evaluarea ofertelor depuse pentru prestări servicii sau serviciile prestate nu se realizează, în mod constant, prin omisiunea unor funcționari ai firmei beneficiare, deși firma beneficiară dispunea de aparatul tehnic necesar pentru a efectua operațiunile de evaluare menționate, dacă sunt aprobate în mod constant plăți pentru lucrări fictive la firma beneficiară în considerarea unor lucrări executate la locuințele funcționarilor firmei beneficiare și care nu au fost plătite de aceștia, fiind incluse în lucrările plătite din bani publici etc.); *b) conduita proprie a persoanei acuzate în legătură cu actele de serviciu*: îndeplinirea, neîndeplinirea ori întârzierea îndeplinirii unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu, realizarea unui act contrar acestor îndatoriri (de ex., semnarea unui contract la un an de la data începerii executării contractului, omisiunea evaluării calității și realității lucrărilor pentru care se efectuau plăți de către beneficiar, emiterea de documente de plată pentru beneficiar în care sunt incluse lucrări realizate pentru directorii instituției beneficiare, încălcarea oricărei proceduri de achiziție a bunurilor și serviciilor, respectiv de evaluare a modului de derulare a contractelor); *c) legătura dintre prejudiciul produs și atribuțiile de serviciu, respectiv cuantumul prejudiciului (ICCJ, dec. 3113/2014, scj.ro)*.

v) În cazul infracțiunii de abuz în serviciu prev. în art. 297 CP, eliminarea cerinței ca fapta să fie săvârșită „cu știință", care stabilea ca formă a vinovăției intenția sub imperiul reglementării anterioare, rezultă din dispozițiile art. 16 alin. (6) CP *(ICCJ, dec. 171/2015, scj.ro)*.

Art. 298. Neglijența în serviciu. Încălcarea din culpă de către un funcționar public a unei îndatoriri de serviciu, prin neîndeplinirea acesteia sau prin îndeplinirea ei defectuoasă, dacă prin aceasta se cauzează o pagubă ori o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă.

Esențial

- precizările făcute la art. 297 CP sunt valabile și în ceea ce privește infr. de neglijență în serviciu, exceptând următoarele:
  - neglijența în serviciu nu are o variantă asimilată ref. la îngrădirea exercitării unui drept ori crearea unei situații de inferioritate;
- se comite doar din culpă cu sau fără prevedere.

Jurisprudență

CCR: Sfera de aplicabilitate. (...) dispozițiile art. 249 alin. (1) din Codul penal din 1969 și ale art. 298 din Codul penal sunt constituționale în măsura în care prin sintagma „îndeplinirea ei defectuoasă" din cuprinsul acestora se înțelege „îndeplinirea prin încălcarea legii" *(dec. 518/2017)*.

Secvențe de practică judiciară

Conținutul constitutiv. ***i)*** Îndeplinirea defectuoasă de către inculpat a unei atribuții de serviciu impuse prin Codul deontologic sau prin fișa postului nu are semnificație penală, impunându-se achitarea acestuia sub aspectul comiterii infracțiunii de neglijență în serviciu. Fapta reținută în sarcina inculpatului nu corespunde condițiilor de tipicitate obiectivă ale infracțiunii prev. în art. 298 CP, putând constitui temei al răspunderii civile sau al răspunderii disciplinare, fără să constituie o faptă prevăzută de legea penală. (...) se impune a constata că fapta inculpatului nu corespunde nici tiparului de incriminare al infracțiunii de vătămare corporală din culpă, prev. în art. 196 alin. (3) CP, deoarece lipsește urmarea prevăzută de lege. Cât privește punerea în primejdie a vieții persoanei, se constată că prin hotărârea atacată s-a stabilit, pe baza actelor medico-legale, că aceasta nu se datorează faptei inculpatului, așa încât nu există raport de cauzalitate între fapta reținută și acest rezultat (avizul comisiei superioare medico-legale a indicat faptul că atitudinea medicului chirurg nu a modificat evoluția medicală a cazului și că punerea în primejdie a vieții se datorează plăgii înjunghiate; mai mult, așa cum s-a reținut în decizia atacată, comisia de avizare a primului raport de expertiză medico-legală a opinat că prin întârzierea stabilirii la consultațiile inițiale a diagnosticului de plagă înjunghiată penetrantă-perforantă nu s-a adus un prejudiciu persoanei vătămate, iar intervenția chirurgicală era oricum obligatorie pentru tratarea leziunii traumatice inițiale) *(ICCJ, dec. 46/RC/2019, scj.ro)*.

ii) Semnarea unui act notarial fără a cunoaște conținutul acestuia, pe fondul speculării unor posibile relații de încredere existente între notar și personalul angajat al biroului (...) determină calificarea atitudinii subiective a autorului ca fiind specifică culpei simple. (...) În cazul intenției indirecte (întâlnită în cazul faptelor care pot produce cel puțin două rezultate), factorul conștiință presupune ca făptuitorul să aibă reprezentarea atât a rezultatului pe care îl dorește (și care poate fi licit), cât și a celui pe care nu îl urmărește, dar a cărui producere este posibilă și acceptată de autor. Prin urmare, și în cazul acestei modalități a intenției, făptuitorul are reprezentarea mentală a ambelor rezultate ale conduitei sale și, implicit, a circumstanțelor în care acționează și care pot influența configurația urmărilor faptei. În ipoteza în care nu cunoaște sau cunoaște eronat conținutul acțiunii pe care o efectuează, inclusiv elementele colaterale *verbum regens*, dar atașate în mod necesar laturii obiective, făptuitorul nu prevede consecințele faptelor sale. În această ipoteză, atitudinea sa psihică reprezintă expresia fie a unei alte forme de vinovăție (culpa simplă), fie, după caz, a cauzei de neimputabilitate prev. de art. 30 CP. În situația în care făptuitorul nu prevede rezultatul faptei sale, deși acesta trebuia și putea să îl prevadă, atitudinea sa psihică este specifică culpei simple sau fără prevedere (neglijența). Lipsa prevederii rezultatului înseamnă că făptuitorul, deși a executat integral acțiunea ce constituie *verbum regens*, nu a avut reprezentarea urmărilor produse. În acest caz, răspunderea sa penală intervine numai dacă el trebuia și putea să prevadă rezultatul. Obligația de prevedere rezultă, de regulă, din actele normative care reglementează executarea anumitor funcții, profesii, meserii sau activități; ea poate fi dedusă și din utilizarea criteriului obiectiv de analiză a împrejurărilor în care s-a săvârșit fapta, pentru a se determina dacă un om normal și atent din categoria făptuitorului avea posibilitatea să prevadă rezultatul faptei. Posibilitatea concretă de prevedere – criteriul subiectiv – trebuie determinată pe baza unei evaluări a trăsăturilor și aptitudinilor individuale ale făptuitorului, respectiv particularități psihofizice, intelectuale, profesionale, raportate la momentul și condițiile concrete în care s-a comis fapta. (...) Particularizând aceste considerații la datele speței, se constată că semnarea de către notar a încheierii de autentificare ar fi realizat conținutul infracțiunii de fals intelectual comise cu intenție indirectă numai în ipoteza în care inculpata ar fi cunoscut natura actului autentificat (testament), ar fi avut reprezentarea caracterului nereal al mențiunilor privind presupusa prezență personală a defunctului și, în pofida acestor împrejurări, ar fi acceptat să semneze încheierea de autentificare pe fondul relației de încredere, manifestând indiferență față de starea de pericol astfel creată. Or, o atare derulare obiectivă a evenimentelor nu a fost reținută de prima instanță și nici confirmată probator. Dimpotrivă, reconstituirea ideologică a împrejurărilor în care a fost semnat actul în litigiu a reliefat teza contrară, a necunoașterii naturii actului autentificat, și, implicit, a caracterului mincinos al mențiunilor consemnate în cuprinsul său – aceste ultime două elemente fiind esențiale pentru existența infracțiunii analizate. O atare necunoaștere este, incontestabil, urmarea culpei inculpatei care, raportat la criteriul obiectiv, trebuia să prevadă că, în exercitarea atribuțiilor de notar public, semnarea unui înscris prezentat de părți, fără a-l citi și fără a-i verifica fondul/forma, în contrast cu obligațiile expres prev. de art. 43 alin. (2) din Legea nr. 36/1995, poate avea ca urmare atestarea unor împrejurări necorespunzătoare adevărului (în cazul de față, prezența personală și legitimarea testatorului) și denaturarea conținutului său. Din perspectiva criteriului subiectiv, un notar cu vârsta, experiența profesională și personalitatea inculpatei, care nu dezvăluie tare majore, în împrejurările obișnuite ale exercitării funcției în care a semnat testamentul în litigiu, a avut și posibilitatea concretă să prevadă că semnarea unui înscris oficial fără a-l citi poate avea urmarea menționată. Această urmare îi este imputabilă, așadar, sub forma culpei simple, nu a intenției indirecte *(ICCJ, dec. 60/2017, scj.ro)*.

Art. 308. Infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane.

(1) Dispozițiile art. 289-292, 295, 297-300 și art. 304 privitoare la funcționarii publici se aplică în mod corespunzător și faptelor săvârșite de către sau în legătură cu persoanele care exercită, permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prevăzute la art. 175 alin. (2) ori în cadrul oricărei persoane juridice.

(2) În acest caz, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime.

Esențial

- este o variantă atenuată a infr. la care face trimitere (infr. de corupție și de serviciu);
  - în caz de aplicabilitate a art. 308 CP, limitele speciale ale pedepsei se reduc cu o treime;
  - reducerea limitelor de pedeapsă se răsfrânge inclusiv asupra termenului de prescripție a răspunderii penale;
- dacă este aplicabil atât art. 308 CP, cât și art. 309 CP (consecințe deosebit de grave), se vor aplica dispozițiile art. 79 CP → mai întâi limitele de pedeapsă se vor reduce potrivit art. 308 CP, urmând ca acestea să fie majorate cu jumătate, potrivit art. 309 CP.

Jurisprudență

HP: 1. Dispozițiile art. 308 CP reprezintă o variantă atenuată a infracțiunii de delapidare prev. de art. 295 CP. La calcularea termenului de prescripție a răspunderii penale se ține seama de pedeapsa prev. de art. 295 CP rap. la art. 308 alin. (2) din CP *(dec. 1/2015)*.

2. Întreprinzătorul titular al unei întreprinderi individuale nu are, în sensul dispozițiilor 308 alin. (1) CP, calitatea de persoană care exercită permanent ori temporar, cu sau fără o remunerație, o însărcinare de orice natură în serviciul unei persoane fizice prev. la art. 175 alin. (2) CP, în raporturile cu întreprinderea individuală. În cazul în care întreprinzătorul titular al unei întreprinderi individuale exercită un serviciu de interes public care este supus controlului ori supravegherii autorităților publice cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public, acesta are calitatea de funcționar public în accepțiunea dispozițiilor art. 175 alin. (2) din CP *(dec. 13/2020)*.

Acțiunea civilă inadmisibilă pt. că sunt infr. de pericol

Titlul VI
Infracțiuni de fals

Capitolul III. Falsuri în înscrisuri

Observații generale

- înscrisul este actul unilateral sau convențional care emană de la una sau mai multe persoane fizice sau juridice de drept public sau de drept privat ori care aparține acestor persoane (determinate sau determinabile) și care atestă drepturi, obligații, fapte ori manifestări de voință, fiind apt să producă efecte juridice;
- înscrisul oficial este orice înscris care emană de la o pers. juridică dintre cele la care se referă art. 176 CP ori de la persoana prev. în art. 175 alin. (2) CP sau care aparține (înregistrat sau depus) unor asemenea persoane; sunt înscrisuri oficiale atât originalul înscrisului, cât și copiile legalizate ale acestuia;
- înscrisul oficial nu trebuie să fie lovit de o cauză de nulitate absolută, care să fie evidentă (în absența evidenței cauzei de nulitate absolută, fapta va fi tipică); dacă acțiunea de falsificare privește un înscris care este lovit de o cauză de nulitate relativă, fapta va fi tipică;
- indiferent dacă este falsificat un înscris oficial sau unul sub semnătură privată, valoarea socială afectată va fi tot încrederea publică în autenticitatea înscrisurilor;
- nu poate fi obiect material al falsului un înscris care nu are nicio semnificație, nefiind apt să producă în concret consecințe juridice;
- autorul (pers. fizică sau juridică) nu este circumstanțiat, cu excepția variantei agravate a falsului material în înscrisuri oficiale și a falsului intelectual, la care autor trebuie să fie un fcțn. public (inclusiv unul asimilat);
- participația penală este, în principiu, posibilă la toate infracțiunile; ca excepție, coautoratul nu este posibil la falsul în declarații. O atenție deosebită trebuie să existe cu privire la infr. de fals în înscrisuri sub semnătură privată, unde acțiunea de folosire a înscrisului (uzul de fals) poate atrage reținerea coautoratului ca formă de participație;

- se comite, de regulă, printr-o acțiune, excepție făcând falsul intelectual, care se poate comite și prin inacțiune (în modalitatea omisiunii de a consemna);
- mobilul nu este relevant sub aspectul tipicității ori al formelor de vinovăție la niciuna dintre infracțiuni;
- tentativa este posibilă și incriminată numai la primele trei infracțiuni din capitol (art. 320-322 CP);
- numai falsul material în înscrisuri oficiale și falsul intelectual se sancționează doar cu pedeapsa închisorii, la celelalte infracțiuni pedeapsa închisorii fiind prevăzută de lege alternativ cu pedeapsa amenzii.

Art. 320. Falsul material în înscrisuri oficiale. (1) Falsificarea unui înscris oficial, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, de natură să producă consecințe juridice, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Falsul prevăzut în alin. (1), săvârșit de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Sunt asimilate înscrisurilor oficiale biletele, tichetele sau orice alte imprimate producătoare de consecințe juridice.

(4) Tentativa se pedepsește.

Esențial

- *fals material în înscrisuri oficiale* = contrafacere (producere înscris) ori alterare (înscrisul preexistă) înscris oficial (aparține ori este emis de o entitate publică ori un fcțn. public) + de natură (rap. la înscrisurile ce rezultă după falsificare) să producă consecințe juridice (în sens larg);
  - în forma de bază, sub. activ este general. Doar în forma agravată de la alin. (2) autorul este circumstanțiat – fcțn. public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu;
- este o infr. de pericol abstract care se comite numai printr-o acțiune realizată asupra formei materiale a înscrisului (*instrumentum*) cu intenție directă sau indirectă. De regulă, lipsește obiectul material, excepție făcând falsificarea realizată *prin alterare*, când înscrisul va fi obiect material. La contrafacere, înscrisul rezultat este produsul infr.;
- poate fi falsificat înscrisul oficial sau o copie legalizată a acestuia (chiar dacă nu mai există originalul) care îndeplinesc condițiile formale de care depinde valabilitatea lor; deopotrivă, potrivit art. 328 CP, poate fi falsificat

* Falsificarea lozului în plic = art. 311

Acțiunea civilă inadmisibilă pt. că sunt infr. de pericol

Titlul VI
Infracțiuni de fals

Capitolul III. Falsuri în înscrisuri

Observații generale

- înscrisul este actul unilateral sau convențional care emană de la una sau mai multe persoane fizice sau juridice de drept public sau de drept privat ori care aparține acestor persoane (determinate sau determinabile) și care atestă drepturi, obligații, fapte ori manifestări de voință, fiind apt să producă efecte juridice;
- înscrisul oficial este orice înscris care emană de la o pers. juridică dintre cele la care se referă art. 176 CP ori de la persoana prev. în art. 175 alin. (2) CP sau care aparține (înregistrat sau depus) unor asemenea persoane; sunt înscrisuri oficiale atât originalul înscrisului, cât și copiile legalizate ale acestuia;
- înscrisul oficial nu trebuie să fie lovit de o cauză de nulitate absolută, care să fie evidentă (în absența evidenței cauzei de nulitate absolută, fapta va fi tipică); dacă acțiunea de falsificare privește un înscris care este lovit de o cauză de nulitate relativă, fapta va fi tipică;
- indiferent dacă este falsificat un înscris oficial sau unul sub semnătură privată, valoarea socială afectată va fi tot încrederea publică în autenticitatea înscrisurilor;
- nu poate fi obiect material al falsului un înscris care nu are nicio semnificație, nefiind apt să producă în concret consecințe juridice;
- autorul (pers. fizică sau juridică) nu este circumstanțiat, cu excepția variantei agravate a falsului material în înscrisuri oficiale și a falsului intelectual, la care autor trebuie să fie un fcțn. public (inclusiv unul asimilat);
- participația penală este, în principiu, posibilă la toate infracțiunile; ca excepție, coautoratul nu este posibil la falsul în declarații. O atenție deosebită trebuie să existe cu privire la infr. de fals în înscrisuri sub semnătură privată, unde acțiunea de folosire a înscrisului (uzul de fals) poate atrage reținerea coautoratului ca formă de participație;

- se comite, de regulă, printr-o acțiune, excepție făcând falsul intelectual, care se poate comite și prin inacțiune (în modalitatea omisiunii de a consemna);
- mobilul nu este relevant sub aspectul tipicității ori al formelor de vinovăție la niciuna dintre infracțiuni;
- tentativa este posibilă și incriminată numai la primele trei infracțiuni din capitol (art. 320-322 CP);
- numai falsul material în înscrisuri oficiale și falsul intelectual se sancționează doar cu pedeapsa închisorii, la celelalte infracțiuni pedeapsa închisorii fiind prevăzută de lege alternativ cu pedeapsa amenzii.

Art. 320. Falsul material în înscrisuri oficiale. (1) Falsificarea unui înscris oficial, prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii sau prin alterarea lui în orice mod, de natură să producă consecințe juridice, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Falsul prevăzut în alin. (1), săvârșit de un funcționar public în exercițiul atribuțiilor de serviciu, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(3) Sunt asimilate înscrisurilor oficiale biletele, tichetele sau orice alte imprimate producătoare de consecințe juridice.

(4) Tentativa se pedepsește.

Esențial

- *fals material în înscrisuri oficiale* = contrafacere (producere înscris) ori alterare (înscrisul preexistă) înscris oficial (aparține ori este emis de o entitate publică ori un fcțn. public) + de natură (rap. la înscrisurile ce rezultă după falsificare) să producă consecințe juridice (în sens larg);
  - în forma de bază, sub. activ este general. Doar în forma agravată de la alin. (2) autorul este circumstanțiat – fcțn. public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu;
- este o infr. de pericol abstract care se comite numai printr-o acțiune realizată asupra formei materiale a înscrisului (*instrumentum*) cu intenție directă sau indirectă. De regulă, lipsește obiectul material, excepție făcând falsificarea realizată *prin alterare*, când înscrisul va fi obiect material. La contrafacere, înscrisul rezultat este produsul infr.;
- poate fi falsificat înscrisul oficial sau o copie legalizată a acestuia (chiar dacă nu mai există originalul) care îndeplinesc condițiile formale de care depinde valabilitatea lor; deopotrivă, potrivit art. 328 CP, poate fi falsificat

* Falsificarea lozului în plic = art. 311

înscrisul emis de o autoritate competentă a unui stat străin, de o organizație internațională instituită printr-un tratat la care România este parte sau declarații ori o identitate asumată în fața acesteia (de ex., contrafacerea unui înscris emis de Ambasada germană din România, dacă fapta este de natură a produce consecințe juridice);

- pentru determinarea sub. activ special de la alin. (2) trebuie evaluate toate soluțiile pronunțate de instanța supremă în HP sau RIL cu privire art. 175 CP; este posibil coautoratul;
  - falsul material comis de un fcțn. public (inclusiv asimilat) atrage incidența variantei agravate a infr.;
- elementul material are două modalități alternative:
  - *contrafacerea* (plăsmuirea, ticluirea: acțiunea de reproducere, prin imitare, a obiectului falsificat, care are ca rezultat un înscris aparent autentic; contrafacerea poate privi scrierea sau subscrierea);
  - *alterarea* (acțiunea de modificare în sens material a înscrisului, care face ca acesta să fie apt să producă alte efecte juridice decât înscrisul autentic; nu este echivalentă cu distrugerea) trebuie să aibă ca urmare realizarea unui înscris care are aparența actului original și care este apt de a produce consecințe juridice;
- *a fi apt de a produce consecințe juridice* = înscrisul are o valoare probatorie *lato sensu* (nu neapărat într-un cadru procesual) / înscrisul este de natură să dea naștere, să stingă ori să modifice diferite raporturi juridice;
- nu este relevant dacă prin fapta comisă s-a urmărit sau nu producerea unui prejudiciu;
- relația cu alte infr.:
  - infr. nu absoarbe niciodată uzul de fals → folosirea înscrisului falsificat ulterior momentului falsificării acestuia = concurs real de infr. → uzul de fals poate fi absorbit legal doar în infr. de fals în înscrisuri sub semnătură privată (art. 322 CP) sau infr. de fals privind identitatea (art. 327 CP);
  - se poate reține în concurs cu infr. de inducere în eroare a organelor judiciare, în modalitatea producerii de probe nereale [art. 268 alin. (2) CP].

Secvențe de practică judiciară

Conținutul constitutiv. Falsul material în înscrisuri oficiale incriminat în dispozițiile art. 288 CP constă în fapta persoanei care contraface, plăsmuiește, în tot sau în parte, ori alterează, modifică un astfel de înscris, pentru a obține, prin aceasta, o probă scrisă, neconformă cu realitatea. Falsificarea unui înscris oficial înseamnă alterarea adevărului, operată asupra unui lucru, asupra unei chestiuni, care are legal însușiri probatorii.

Falsificarea unui înscris oficial nu este posibilă fără preexistența unei stări de fapt sau de drept, stare în detrimentul căreia se creează o probă falsă, prin plăsmuirea sau alterarea unui înscris sub semnătură privată, căci, în caz contrar, un înscris fals, care nu are nicio întrebuințare, care nu corespunde niciunei cerințe impuse de o stare de fapt, este un fals inutil și inofensiv, care nu cade sub incidența legii penale. În cazul *alterării* prin adăugire, inserare, apare ca necesară o contrafacere a scrierii, fiind vorba despre același scris, de mână sau dactilografiat, tehnoredactat, existând situații când, pentru a nu deveni suspect, datorită unor ștersături, modificări, adăugiri, falsificatorul preferă să contrafacă înscrisul în întregime. Totodată, contrafacerea scrierii înseamnă și o imitare prin reproducerea conținutului obișnuit al înscrisului falsificat, fără o astfel de reproducere a conținutului înscrisul fals neputând avea aparența unui înscris adevărat. Așadar, *contrafacerea* scrierii înseamnă și plăsmuirea, respectiv confecționarea unui înscris similar cu cel care trebuia să conțină mențiuni adevărate, deoarece o condiție a existenței infracțiunii este ca înscrisul falsificat să fie susceptibil de a produce consecințe juridice în cazul când ar fi folosit, cerință care este îndeplinită din moment ce înscrisul falsificat are doar aparent însușirile și conținutul unui înscris adevărat, ce ar putea, prin folosire, să producă aceleași efecte ca și acesta din urmă *(ICCJ, dec. 24/2016, scj.ro).*

Art. 321. Falsul intelectual. (1) Falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia, de către un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu, prin atestarea unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului ori prin omisiunea cu știință de a insera unele date sau împrejurări, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

(2) Tentativa se pedepsește.

Esențial

- *fals intelectual* = falsificarea (inclusiv prin omisiunea consemnării) înscrisurilor oficiale + cu prilejul întocmirii (nu asupra unui înscris preexistent) + de către un fcțn. public (inclusiv asimilat) competent să întocmească înscrisul;
  - ex.: consemnarea unei alte stări de fapt în procesul-verbal de contravenție; omisiunea de a consemna o anumită boală într-o adeverință medicală de către un medic dintr-un spital public;
- înscrisul oficial falsificat de fcțn. public competent aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu trebuie să îndeplinească toate cerințele legale *ad validitatem* și să fie apt să producă consecințe juridice;
  - infr. este una cu sub. activ special. Pentru determinarea autorului calificat trebuie evaluate toate soluțiile pronunțate ca HP sau RIL cu privire la art. 175 CP; este posibil coautoratul;

*Este necesară preexistența unei situații juridice care să impună redactarea înscrisului; dacă se referă la un eveniment inexistent = fals în înscrisuri oficiale, în varianta contrafacerii

- acțiunea sau inacțiunea funcționarului public se comite concomitent cu redactarea înscrisului oficial și vizează conținutul acestuia (*negotium*);
  - nu este o inacțiune relevantă pentru reținerea infr. fapta de a nu întocmi un înscris oficial. Inacțiunea devine relevantă doar în contextul în care, în procesul de întocmire („cu prilejul întocmirii") a unui înscris oficial, se omite consemnarea unor date sau împrejurări;
- atestarea mincinoasă sau omisiunea inserării poate privi una sau mai multe fapte, date sau împrejurări;
- relația cu alte infracțiuni:
  - nu se poate reține concursul ideal cu abuzul în serviciu, însă este posibilă reținerea unui concurs real cu conexitate consecvențională ori etiologică între aceste două infracțiuni;
  - se poate reține în concurs real cu infr. de uz de fals [art. 323 CP] → nu operează absorbția;
  - nu se reține în ipotezele de mărturie mincinoasă de la art. 273 alin. (2) CP → de ex., redactarea în fals a unui raport de expertiză.

Secvențe de practică judiciară

1. Elemente de tipicitate. ***i)*** În sensul larg al noțiunii, prin „fals" se înțelege orice alterare a adevărului. (...) ca și în situația oricărui înscris al cărui conținut este alterat prin inserarea unor împrejurări nereale, contrare realității, în cazul alterării unei hotărâri judecătorești, valoarea socială ocrotită este încrederea publică în autenticitatea celor consemnate, adică adevărul pe care aceste hotărâri au destinația legală de a-l exprima sau de a-l atesta. Fiind vorba de falsificarea unui înscris oficial, o astfel de faptă aduce atingere relațiilor sociale referitoare la încrederea publică pe care trebuie să o inspire un astfel de înscris. (...) în analiza elementelor constitutive ale infracțiunii de fals intelectual nu are nicio relevanță juridică faptul că, la termenul de judecată respectiv, cauza se amâna sau nu, fără discuție, important fiind faptul că în încheierea de ședință – înscris oficial – s-a consemnat, în mod nereal, numele altui procuror decât cel care era prezent, în mod efectiv, în sala de judecată. (...) Incriminând falsul intelectual, legiuitorul nu a prevăzut cerința ca falsificarea înscrisului oficial să fie de natură a produce consecințe juridice. Includerea acestei cerințe în conținutul infracțiunii ar fi fost de prisos, din moment ce înscrisul, din punctul de vedere al condițiilor de formă și al competenței celui care l-a emis, este un înscris valabil, iar conținutul său nu corespunde realității. Falsul intelectual este o infracțiune intenționată și nu interesează scopul sau mobilul faptei *(ICCJ, dec. 90/2015, scj.ro).*

ii) Pentru a fi în prezența unei infracțiuni de fals material în înscrisuri oficiale, este necesar ca mai întâi să existe un înscris oficial, care apoi să fie falsificat prin contrafacerea scrierii ori a subscrierii ori prin alterarea lui în orice mod. Or, în cauză nu a existat un astfel de înscris anterior, ci falsul a fost produs odată cu întocmirea acestuia, fiind astfel realizate condițiile infracțiunii de fals intelectual, care presupune falsificarea unui înscris oficial cu prilejul întocmirii acestuia *(CA Craiova, dec. 1510/2019, sintact).*

2. Participație improprie. În ceea ce privește participația improprie la infracțiunea de fals intelectual în forma continuată prev. de art. 31 alin. (2) CP rap. la art. 289 CP cu aplicarea art. 41 alin. (2) CP, constând în aceea că inculpata ar fi determinat pe mai mulți judecători să ateste fără vinovăție în hotărârile judecătorești pronunțate că a fost achitată taxa judiciară de timbru, instanța de fond a apreciat că aceasta nu se încadrează în tipicitatea normei de incriminare, cu menționarea următoarelor argumente: consemnarea făcută în practicaua hotărârii judecătorești privind depunerea dovezii de achitare a taxei judiciare de timbru sau menționarea în partea descriptivă a hotărârii că acțiunea a fost legal timbrată nu constituie o operațiune de atestare a unor împrejurări necorespunzătoare adevărului, pentru că judecătorul nu atestă nici faptul că partea a plătit taxa de timbru, o asemenea operațiune nefiind făcută în fața sa, nici valabilitatea chitanței de achitare a taxei. Faptul plății este atestat de chitanța de achitare a taxei de timbru, și nu de hotărârea judecătorească, la fel cum actul juridic în sensul de manifestare de voință ce naște, modifică sau stinge un raport juridic – în speță, plata taxei de timbru, nu se confundă cu înscrisul constatator (în sensul de *instrumentum probationis*) – chitanța de plată *(ICCJ, dec. 107/2015, scj.ro).*

Art. 322. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată. (1) Falsificarea unui înscris sub semnătură privată prin vreunul dintre modurile prevăzute în art. 320 sau art. 321, dacă făptuitorul folosește înscrisul falsificat ori îl încredințează altei persoane spre folosire, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Tentativa se pedepsește.

* Nu e obligatoriu să poarte semnătură / ștampilă (ex: etichetă mărfuri)

Esențial

- *înscrisul sub semnătură privată* este acel înscris semnat ce este apt să producă consecințe juridice în mediul privat (nu trebuie să producă efectiv aceste consecințe) și să aibă valoare probatorie (în sens larg), altul decât cel prev. de art. 178 alin. (2) CP;
- fapta nu este tipică dacă privește un înscris inexistent, însă poate constitui infracțiune când vizează un înscris lovit de anumite cauze de nulitate sau caduc;
- copia unui înscris sub semnătură privată poate avea aceeași valoare ca și originalul (rap. la art. 150 CPC);
- este o infr. de pericol abstract la care activitatea infracțională poate consta fie într-un *fals „material"* în înscrisuri sub semnătură privată (comis prin contrafacere sau alterare), fie într-un *fals „intelectual"* în înscrisuri sub semnătură privată (comis prin atestarea la momentul întocmirii a unei/unor fapte sau împrejurări necorespunzătoare adevărului sau prin omisiunea de a insera o/unele dată/date sau împrejurări), *precum și în*

folosirea înscrisului sub semnătură privată falsificat de către făptuitor *sau încredințarea (remiterea) acestuia* altei persoane spre a-l folosi, în scopul producerii de consecințe juridice;

- pentru consumarea infr. este necesară fie folosirea înscrisului (un uz de fals), fie încredințarea înscrisului către un terț (care nu este participant la fals) în scopul folosirii înscrisului de către acesta. Cu alte cuvinte, *consumare* = falsificare înscris + uz de fals *sau* încredințarea înscrisului înspre folosire;
- atunci când înscrisul falsificat este folosit, uzul de fals (art. 323 CP) este absorbit legal în art. 322 CP. Cel care folosește înscrisul pentru consumarea infracțiunii devine coautor la infracțiune → folosirea este act de executare;

- scopul legitim urmărit prin falsificare nu înlătură tipicitatea faptei;
- poate fi reținută în concurs cu înșelăciunea [art. 244 alin. (2) CP] sau cu delapidarea [art. 295 CP]; falsificatorul care încredințează înscrisul spre folosire poate avea calitatea de complice la înșelăciune;
  - ex.: X falsifică un contract de vânzare sub semnătură privată cu privire la o mașină și îl induce în eroare pe Y să achiziționeze un bun care nu îi aparține → art. 244 CP + art. 322 CP; X falsifică documente contabile pentru a-și înlesni/ascunde conduita infracțională privind scoaterea din gestiune a unor bunuri aparținând unei societăți de drept privat → art. 295 CP + art. 322 CP.

Jurisprudență

RIL: Fapta de evidențiere în actele contabile sau în alte documente legale a cheltuielilor care nu au la bază operațiuni reale ori evidențierea altor operațiuni fictive, prin folosirea de facturi și chitanțe fiscale falsificate, în scopul sustragerii de la îndeplinirea obligațiilor fiscale, constituie infracțiunea de evaziune fiscală prev. de art. 9 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale" *(dec. 21/2017)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Participația penală la fals. Cu privire la complicitatea la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată, Tribunalul reține că inculpata nu a făcut altceva decât să depună o cerere pentru obținerea unui card bancar, cerere în care a menționat în mod mincinos că este angajată la o anumită societate. În opinia instanței, o astfel de faptă nu este prevăzută de legea penală. De altfel, complicitatea, potrivit art. 48 CP, presupune înlesnirea sau ajutarea unei persoane care comite fapta în mod nemijlocit. În prezenta cauză însă, inculpata este cea care a formulat cererea respectivă, neputând fi vorba de înlesnirea sau ajutarea unei alte persoane să falsifice un înscris. De altfel în condițiile în care, potrivit

dec. nr 18/HP/2017, funcționarul bancar este funcționar public, formularea unei astfel de cereri în fața funcționarului bancar ar întruni elementele constitutive ale infracțiunii de fals în declarații. Cu toate acestea, Tribunalul reține că în sarcina inculpatei nu ar putea fi reținută o astfel de infracțiune, jurisprudența fiind unanimă în sensul inexistenței acestei infracțiuni dacă a fost formulată o simplă cerere a cărei aprobare este supusă unei verificări, chiar dacă cererea conține mențiuni necorespunzătoare adevărului *(TB, dec. 221/2019, Iugan)*.

2. Modificarea sistemului informatic. Aptitudinea înscrisului de a produce consecințe juridice. Referitor la obiectul material (în cazul alterării) sau la produsul infracțiunii (în cazul plăsmuirii), doctrina și jurisprudența au arătat în mod constant că prin *înscris* se înțelege actul unilateral sau convențional care emană de la una sau mai multe persoane fizice sau juridice de drept public sau privat ori care aparține acestor persoane și care trebuie să aibă o formă materială (tipărit pe hârtie), neavând relevanță cu privire la infracțiunea de fals în înscrisuri sub semnătură privată înscrisul sub formă electronică.

Astfel cum rezultă din mijloacele de probă, nu a existat nicio acțiune de întocmire a unui înscris sub semnătură privată, ci inculpata a efectuat operațiuni asupra sistemului informatic care gestionează abonamentele de telefonie.

Astfel, adăugarea sau modificarea datelor în cadrul unui sistem informatic poate fi analizată numai din perspectiva unei eventuale infracțiuni de fals informatic prev. de art. 325 C.pen., însă în cauză nu se poate realiza o astfel de analiză, întrucât o astfel de pretinsă acțiune a inculpatei nu este descrisă în actul de sesizare, iar legiuitorul a abrogat posibilitatea extinderii acțiunii penale cu privire la alte acte.

Raportându-se la înscrisurile care conțin contractul, instanța constată că acestea au fost imprimate la o dată ulterioară și a fost semnat numai de către inculpata în calitate de reprezentant al părții civile. Acesta nu poartă semnătura martorei, iar inculpata nu a efectuat niciun demers pentru falsificarea semnăturii acesteia.

Conform art. 1166 C.civ., contractul este acordul de voințe dintre două sau mai multe persoane cu intenția de a constitui, modifica sau stinge un raport juridic. De asemenea, instanța reține că, potrivit art. 1179 C.civ., condițiile esențiale pentru validitatea unui contract sunt: 1. capacitatea de a contracta; 2. consimțământul părților; 3. un obiect determinat și licit; 4. o cauză licită și morală.

Instanța constantă că un contract sinalagmatic semnat numai de către una dintre părțile contractante nu este apt de a produce efecte juridice, întrucât rezultă din însuși înscrisul întocmit că părțile nu au ajuns la o înțelegere cu privire la încheierea respectivului act juridic, iar una dintre părțile contractante nu și-a manifestat consimțământul la încheierea contractului.

Analizând susținerea Ministerului Public referitor la folosirea înscrisului pentru justificarea scăderii din gestiune a telefonului mobil sustras, instanța constată că aptitudinea înscrisului de a produce consecințe juridice trebuie apreciată în concret, prin raportare la conținutul înscrisului, și nu în mod abstract.

Faptul că o persoană ar putea să considere că un astfel de înscris cuprinde un contract valabil încheiat nu poate fi folosit de către instanța penală pentru a fundamenta concluzia că înscrisul este apt de a produce consecințe juridice, din moment ce rezultă din simpla studiere a înscrisului că este lipsit de unul dintre elementele esențiale ale oricărui contract sinalagmatic.

Așadar, plăsmuirea și folosirea respectivului înscris nu aveau aptitudinea de a produce consecințe juridice nici în ceea ce privește drepturile și obligațiile care ar fi izvorât din respectivul contract sinalagmatic și nici sub aspectul folosirii respectivului înscris pentru justificarea unei lipse de gestiune, din moment ce, și în această situație, din lipsa semnăturii cocontractantului rezultă că acesta nu a primit telefonul mobil *(JS 6, sent. 746/2019, nepublicată).*

3. Elemente de tipicitate. *i)* Latura obiectivă a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată cuprinde două acțiuni, una de falsificare și alta de folosire a înscrisului sub semnătură privată. Cele două acțiuni cumulate constituie unitatea elementului obiectiv al infracțiunii și exclud concursul dintre infracțiunile de fals în înscrisuri sub semnătură privată și uzul de fals *(CA Iași, dec. 189/2005, BJ 2005, p. 97).*

ii) Latura subiectivă a infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată presupune vinovăția făptuitorului sub forma intenției directe, deoarece, prin săvârșirea faptei, acesta urmărește producerea unei consecințe juridice. Intenția privește atât acțiunea de falsificare, cât și acțiunea de folosire sau de încredințare a înscrisului falsificat altei persoane spre folosire în vederea producerii unor consecințe juridice. Latura subiectivă a infracțiunii este realizată și atunci când înscrisul falsificat a fost folosit pentru dovedirea unui fapt adevărat, deoarece un înscris falsificat creează întotdeauna o stare de pericol pentru încrederea publică pe care legiuitorul a urmărit să o apere prin incriminarea falsului în înscrisuri *(ICCJ, dec. 3999/2010, scj.ro).*

Art. 323. Uzul de fals. Folosirea unui înscris oficial ori sub semnătură privată, cunoscând că este fals, în vederea producerii unei consecințe juridice, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă, când înscrisul este oficial, și cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, când înscrisul este sub semnătură privată.

Esențial

- este o infr. instantanee de pericol abstract, al cărei obiect material este înscrisul oficial sau sub semnătură privată fals care este apt să producă consecințe juridice și care a fost folosit (de ex., depus, înregistrat, prezentat etc.);
- este necesar să fie întrunite doar elementele de tipicitate obiectivă în privința actelor de falsificare a înscrisului, nefiind obligatoriu ca falsul material sau intelectual să fie infracțiune (de ex., se poate reține existența unei cauze de neimputabilitate) ori ca autorul falsului să fie identificat;
- poate fi comisă în calitate de autor și de o pers. juridică;
- scopul legitim urmărit prin falsificare nu înlătură tipicitatea faptei;
- nu poate avea ca autor pe falsificatorul (autor sau participant) înscrisului sub semnătură privată, deoarece, dacă înscrisul falsificat este folosit de

falsificator în scopul urmărit prin comiterea falsului, uzul de fals va fi absorbit de falsul în înscrisuri sub semnătură privată;
- folosirea fără drept sau frauduloasă a unui înscris autentic nu întrunește cerințele de tipicitate ale acestei infracțiuni → de ex., folosirea unui certificat de calitate cu privire la produsul X, pentru a vinde produsul Y; folosirea permisului de conducere aparținând unei terțe persoane;
- deținerea înscrisului falsificat nu este asimilată legal cu folosirea acestuia; tentativa la uz de fals nu este incriminată;
- se consumă la momentul folosirii înscrisului falsificat, iar nu la data producerii consecințelor juridice (de ex., în cazul depunerii înscrisului falsificat în cadrul unei proceduri judiciare, momentul consumării infracțiunii este momentul depunerii înscrisului, și nu cel al pronunțării hotărârii în baza înscrisului respectiv);
- relația cu alte infracțiuni:
  - poate fi reținut în concurs cu falsul material în înscrisuri oficiale, falsul intelectual, înșelăciunea (agravată) sau cu delapidarea;
  - este absorbit de falsul privind identitatea, în modalitatea folosirii unui act fals ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile (carte de identitate, pașaport, certificat de naștere etc.);
  - dacă în urma folosirii unui înscris oficial fals se urmărește ca funcționarul public aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu să emită din culpă un nou înscris oficial în care să se ateste aceleași fapte sau împrejurări conținute și în înscrisul fals, se va reține uzul de fals în concurs cu participația improprie la fals intelectual (*falsul prin filiațiune*).

Jurisprudență

RIL: Fapta de folosire, cu vinovăție, de acte vamale false la Registrul Auto Român, în vederea verificării unui autoturism adus din străinătate în scopul înmatriculării acestuia, constituie infracțiunea de uz de fals *(dec. XIX/2006).*

Secvențe de practică judiciară

Elemente de tipicitate. *Folosirea* este acea acțiune prin care este întrebuințat, utilizat, prezentat un înscris falsificat. Folosirea înscrisului fals trebuie să fie efectivă și să privească un înscris neveridic, fals. Acțiunea de folosire a înscrisului oficial sau sub semnătură privată falsificat realizează elementul material al laturii obiective a infracțiunii doar în măsura în care există situația premisă a preexistenței unui înscris falsificat. Înscrisul fals folosit trebuie să aibă aptitudinea de a produce consecințe juridice, adică a servi ca dovadă (probă) a conținutului său aparent. (...) folosirea unor astfel de înscrisuri constituie înșelăciune atunci

când a surprins buna-credință a victimelor. Pentru ca acțiunea de folosire a înscrisului fals să realizeze latura obiectivă a infracțiunii de uz de fals, urmarea imediată trebuie să constea în crearea unei stări de pericol pentru încrederea ce se acordă înscrisurilor oficiale sau sub semnătură privată și pentru aflarea adevărului și, deci, pentru justa soluționare a acțiunii sau cererii în susținerea sau combaterea căreia se invocă înscrisul fals. Această urmare este implicită acțiunii incriminate și se produce în momentul în care inculpatul pretinde ca acțiunea sau cererea să fie soluționată în sensul înscrisului de care se folosește. Deci, folosirea materială trebuie să fie efectivă, adică să îi urmeze prevalarea juridică de înscrisul folosit. Legătura de cauzalitate trebuie să existe, fiindcă acela care a folosit înscrisul fals și s-a prevalat de el a realizat în mod evident urmarea imediată. Este necesar să fie îndeplinită și cerința esențială ca folosirea să fie executată în vederea producerii unei consecințe juridice. Această cerință dă intenției caracterul de intenție calificată și marchează persistența acesteia, în sensul că se manifestă atât în folosirea materială a înscrisului, cât și la producerea urmării imediate ce decurge din atitudinea inculpatului care pretinde să fie luat în considerare înscrisul fals în rezolvarea unui caz concret. (...) Forma de vinovăție în cazul uzului de fals este intenția directă. Inculpatul, cunoscând că înscrisul este fals, îl folosește în vederea producerii de consecințe juridice. În toate cazurile, inculpatul trebuie să cunoască împrejurarea că înscrisul folosit este falsificat. Latura subiectivă include și scopul folosirii înscrisului fals în vederea producerii unei consecințe juridice. Este vorba, așadar, de o intenție calificată prin scop – înșelarea unității bancare – în speța de față. Infracțiunea se consumă atunci când executarea acțiunii de folosire, prezentare, depunere sau invocare a înscrisului falsificat a fost dusă până la capăt și s-a produs urmarea imediată, constând în crearea stării de pericol inerente acțiunii. (...) pentru existența vinovăției – intenție calificată – se cere, pe de o parte, ca inculpatul să dorească a se folosi de înscrisul falsificat, știind că este fals, iar, pe de altă parte, prin săvârșirea faptei să urmărească producerea unei consecințe juridice. În afara acestui scop, care este unul imediat, îndreptat către producerea unei urmări de drept, pentru existența infracțiunii nu interesează nici mobilul ce stă la baza activității infracționale, nici scopul privind producerea unei urmări de fapt. Ca atare, infracțiunea de uz de fals există atunci când folosirea actelor falsificate s-a făcut pentru a produce consecințe juridice *(CA Cluj, dec. 981/2015, sintact)*.

Art. 326. Falsul în declarații. (1) Declararea necorespunzătoare a adevărului, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine sau pentru altul, atunci când, potrivit legii ori împrejurărilor, declarația făcută servește la producerea acelei consecințe, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.

(2) Fapta prevăzută la alin. (1), săvârșită pentru a ascunde existența unui risc privind infectarea cu o boală infectocontagioasă, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

* Nu este posibil coautoratul

Esențial

- nu are obiect material dacă fapta se comite prin declarația orală → consemnarea declarației orale într-un înscris se referă la produsul infracțiunii;
- poate fi comisă în calitate de autor și de o pers. juridică; participația penală este posibilă numai în forma complicității și a instigării;
- în cazul în care declarația falsă este dată în scris, actul în care este consemnată va fi ~~obiect material~~ produs al infr.; dacă înscrisul este depus ulterior la funcționarul/unitatea publică, momentul depunerii, iar nu cel al declarării false va fi cel în care infr. se va consuma;
- fapta nu este tipică dacă declarația necorespunzătoare adevărului este dată în fața unei pers. fizice sau juridice de drept privat;
- dacă declarația falsă se referă doar la identitatea persoanei, se va reține doar infr. prev. de art. 327 CP, iar nu un concurs de infr.; tot astfel, incriminarea specială a declarației false (inducerea în eroare a organelor judiciare sau mărturia mincinoasă) va conduce la reținerea numai a normei speciale;
- folosirea ulterioară de către făptuitor a declarației false date în condițiile art. 326 CP în scopul producerii efectelor urmărite potrivit legii sau împrejurărilor nu va conduce la reținerea unui concurs cu infr. de uz de fals; dacă ulterior înscrisul este folosit în scopul producerii altor consecințe juridice decât cele urmărite la momentul declarației false, se va putea reține concursul cu uzul de fals;
- poate fi reținut în concurs cu participația improprie la falsul intelectual;
- nu se poate reține cu privire la conținutul unei cereri de chemare în judecată.

Jurisprudență

RIL: Fapta unei persoane audiate ca martor de a face afirmații mincinoase sau de a nu spune tot ce știe în legătură cu faptele sau împrejurările esențiale cu privire la care a fost întrebată întrunește numai elementele de tipicitate ale infracțiunii de mărturie mincinoasă *(dec. 1/2019)*.

CCR: Falsul în declarații este o faptă de o anumită gravitate, care justifică includerea acesteia în grupul infracțiunilor de fals în înscrisuri, ținând seama că prin săvârșirea ei se aduce o îngrijorătoare atingere încrederii pe care trebuie să o inspire înscrisurile oficiale întocmite pe baza declarațiilor făcute în fața autorităților sau instituțiilor publice. Astfel, elementul material al infracțiunii de fals în declarații constă în acțiunea de a face o declarație necorespunzătoare adevărului unei persoane dintre cele prev. la art. 175 CP sau unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea, competentă să ia act de declarația respectivă. Pentru ca acțiunea de a face o declarație necorespunzătoare adevărului unui funcționar public sau unei unități în care acesta își desfășoară activitatea

să devină element material al infracțiunii de fals în declarații, trebuie constatată, printre altele, îndeplinirea cerinței esențiale ca declarația necorespunzătoare adevărului să fie dintre acelea care, potrivit legii sau împrejurărilor, servește la producerea vreunei consecințe juridice. În lipsa acestei posibilități de drept sau de fapt, declarațiile ar fi simple manifestări verbale, lipsite de orice eficiență juridică. (...) aptitudinea declarației de a produce consecințe juridice decurge, în primul rând, din lege, în condițiile în care legea este cea care stabilește, de regulă, obligativitatea declarației, condițiile și termenele în care trebuie făcută și îi determină efectele. Existența cazurilor în care legea prevede că declarația produce consecințe juridice nu prezintă nicio dificultate, întrucât se va ține seama de actul normativ care prevede această însușire a declarației (de ex., declarațiile de stare civilă, declarațiile de venituri, de impunere etc.). Totodată, aptitudinea declarației de a produce consecințe juridice poate decurge din anumite împrejurări de fapt, cel mai adesea neprevăzute, cum este cazul situațiilor excepționale (forța majoră, starea de necesitate) care nu îngăduie întârzieri pentru luarea în considerare a unor declarații. Așadar, uneori, împrejurările de fapt – situațiile excepționale, precum starea de necesitate sau forța majoră – fac ca o declarație să fie producătoare de consecințe juridice. Declarațiile ce servesc, potrivit împrejurărilor, la producerea unor consecințe juridice sunt cele care se fac în împrejurări excepționale – cum sunt evenimentele externe, imprevizibile, absolut invincibile și inevitabile (forța majoră) ori pericolul imediat și care nu poate fi înlăturat altfel (starea de necesitate), când producerea consecințelor juridice nu poate suferi nicio amânare *(dec. 631/2019)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Elemente de tipicitate. Fapta inculpatei de a da o declarație necorespunzătoare adevărului despre împrejurările în care s-a produs evenimentul rutier în care, în noaptea de 14/15 ianuarie 2015, a fost avariat autoturismul Skoda, pe care a predat-o unui polițist al Serviciului Rutier în vederea obținerii autorizației de reparație și a favorizării făptuitorului vizat de o potențială anchetă penală, este tipică, întrunind atât sub aspect obiectiv, cât și subiectiv elementele constitutive ale infracțiunii de fals în declarații, prev. de art. 326 CP. Este îndeplinită *situația premisă a infracțiunii* constând în existența unei împrejurări în care este necesară depunerea unei declarații în fața unui funcționar public sau a unității în care acesta își desfășoară activitatea în scopul producerii de consecințe juridice. *Elementul material al laturii obiective* constă în acțiunea inculpatei de a face o declarație necorespunzătoare adevărului în fața unei persoane dintre cele prev. în art. 175 CP (polițistul din cadrul Poliției – Serviciul Rutier). În cauză, sunt întrunite *cerințele esențiale atașate elementului material*: 1. declarația inculpatei – este una dintre declarațiile care, potrivit împrejurărilor cauzei, servesc la producerea de consecințe juridice, în baza acesteia putând fi obținute documentele necesare reparării autoturismului avariat; 2. *declarația inculpatei a fost făcută în vederea producerii unei consecințe juridice*, prin aceasta urmărindu-se relatarea unei situații de fapt necorespunzătoare adevărului în vederea atât a obținerii autorizației de reparare a autovehiculului avariat, cât și a favorizării unui făptuitor vizat de o potențială anchetă penală; 3. *declarația inculpatei nu este supusă unei reglementări penale speciale cu privire la veridicitatea ei. Urmarea imediată* constă în producerea unei stări de pericol pentru încrederea publică în adevărul pe care trebuie să îl reprezinte o declarație făcută unui

funcționar public sau unității în care acesta își desfășoară activitatea, în vederea producerii de consecințe juridice. Fiind o infracțiune de pericol, *legătura de cauzalitate* între faptă și urmarea produsă rezultă din însăși săvârșirea acțiunii ce constituie elementul material prevăzut de norma de incriminare (*ex re*). Infracțiunea de fals în declarații s-a consumat în momentul în care inculpata a prezentat declarația completă, cu conținut nereal, polițistului din cadrul Serviciului Rutier, întrucât, pe de o parte, acțiunea de prezentare a declarației, în scopul obținerii autorizației de reparații și al favorizării făptuitorului, realizează elementul material al infracțiunii prev. de art. 326 CP, iar, pe de altă parte, declarația, fiind înfățișată organului în drept să-i acorde eficiență juridică, servește, potrivit legii, prin simplul fapt că a fost făcută, producerii consecințelor juridice vizate de inculpată. Producerea sau nu a consecințelor juridice urmărite de inculpată nu prezintă relevanță pentru consumarea infracțiunii de fals în declarații *(CA Oradea, dec. 211/2018, sintact)*.

2. Fals în declarații în concurs cu participație improprie (intenție – culpă) la fals intelectual. Faptele inculpatei care, în baza aceleiași rezoluții infracționale, a declarat în mod necorespunzător adevărului, în fața notarului public, în cuprinsul cererii de deschidere a procedurii succesorale a defunctului, că ea însăși și inculpatul sunt singurii succesibili ai acestuia, omițând în mod deliberat să le indice pe numitele I.L. și R.A.R. ca moștenitoare prezumtive, în scopul de a produce consecințe juridice, respectiv de a determina înlăturarea acestora din urmă de la moștenire, cu consecința creșterii cotei proprii de moștenire, după care, cu ocazia întocmirii încheierii finale în dosarul succesoral, a dat, cu același scop, o declarație similară în fața notarului public, consemnată în cuprinsul încheierii, ambele declarații servind la producerea consecinței juridice urmărite (prin restrângerea cadrului succesoral), întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de fals în declarații, în formă continuată. Faptele aceleiași inculpate care, la datele și în contextul descris anterior, a determinat notarul public ca, fără vinovăție, să întocmească, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, un înscris oficial (certificatul de moștenitor) ce conține date necorespunzătoare adevărului întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de participație improprie la fals intelectual, în forma instigării *(Jud. Gherla, dec. 410/2019, sintact)*.

Art. 327. Falsul privind identitatea. (1) Prezentarea sub o identitate falsă ori atribuirea unei asemenea identități altei persoane, făcută unei persoane dintre cele prevăzute în art. 175 sau transmisă unei unități în care aceasta își desfășoară activitatea prin folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, pentru a induce sau a menține în eroare un funcționar public, în vederea producerii unei consecințe juridice, pentru sine ori pentru altul, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani.

(2) Când prezentarea s-a făcut prin întrebuințarea identității reale a unei persoane, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani. NU și atribuire

(3) Încredințarea unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile spre a fi folosit fără drept se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă. act real

dacă se încredințează un act falsificat = complicitate la alin. (1)

Esențial

- poate fi comis de o pers. fizică sau juridică;
- se va reține coautoratul fie în cazul în care fapta este săvârșită prin atribuirea unei identități false unei persoane prezente în aceeași împrejurare, care își însușește identitatea falsă, fie în ipoteza în care, în aceeași împrejurare, două sau mai multe pers. atribuie unui terț o identitate falsă;
- se va reține participația penală sub forma complicității, iar nu a coautoratului, dacă persoana căreia i s-a atribuit identitatea falsă nu este prezentă la locul săvârșirii faptei, însă în prealabil a fost de acord să fie prezentată sub o identitate falsă;
- *alin. (1)*: este o infr. complexă atunci când este comisă prin folosirea unui înscris falsificat (absoarbe uzul de fals), caz în care constituie o incriminare specială a falsului în declarații; se comite fie *prin prezentarea sub o identitate falsă*, orală sau prin folosirea unui înscris real sau falsificat, în fața unui funcționar public sau transmisă unei unități în care funcționarul public își desfășoară activitatea în scopul inducerii sau menținerii în eroare a funcționarului public, în vederea producerii unei consecințe juridice, fie *prin atribuirea unei identități false* unei alte persoane în fața unui funcționar public sau transmisă unei unități în care funcționarul își desfășoară activitatea prin folosirea unui înscris real sau falsificat; fapta nu este tipică dacă prezentarea sau atribuirea identității false se realizează în fața unei persoane juridice de drept privat, exceptând situația în care funcționarul din cadrul persoanei juridice de drept privat este un funcționar public asimilat (cazul funcționarului bancar);
- dacă martorul se prezintă în fața unui organ judiciar sub o identitate falsă folosindu-se de un act de identificare, însă nu dă declarații mincinoase cu prilejul audierii, se va reține numai comiterea infr. prev. de art. 327 CP;
- *alin. (2)* – *substituirea de persoană* constituie varianta agravată a infr. al cărei element material constă în *prezentarea* sub identitatea reală a unei persoane, căreia făptuitorul îi întrebuințează identitatea, atât prin folosirea frauduloasă a unui act real ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile (act nefalsificat), cât și prin folosirea unui act falsificat ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile; nu este agravată răspunderea penală în ipoteza atribuirii unei identități;
- *alin. (3)*: constituie variantă asimilată a infr. *încredințarea* unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile, *care este real*, spre a fi folosit fără drept; încredințarea actului falsificat atrage reținerea complicității la forma de bază a infr.;
- poate fi reținut în concurs cu participația improprie la fals intelectual.

Jurisprudență

RIL: Fapta cetățeanului român aflat în străinătate de a se prezenta sub o identitate falsă autorităților unui stat străin constituie infracțiunea de fals privind identitatea (*dec. XIX/2007*).

HP: Cerința esențială a elementului material al infracțiunii de fals privind identitatea reglementată în varianta-tip, vizând folosirea frauduloasă a unui act ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile sau a unui astfel de act falsificat, este obligatorie și în ipoteza în care acțiunea de prezentare s-a făcut prin întrebuințarea identității reale a unei persoane *(dec. 20/2015)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Fals în declarații – fals privind identitatea. Analizând cele două norme incriminatoare (art. 326 și art. 327 CP), instanța constată că legiuitorul a înțeles să creeze o diferență între situația în care subiectul activ formulează o declarație falsă cu privire la o împrejurare sau calitate și situația în care subiectul activ formulează o declarație falsă cu privire la identitatea sa. Instanța apreciază că legiuitorul a înțeles să sancționeze penal declararea falsă a identității doar în cazul în care subiectul activ se folosește în mod fraudulos de un act autentic sau falsificat ce servește la identificare, legitimare ori la dovedirea stării civile. Astfel, în cazul în care subiectul activ se rezumă la a comunica, verbal sau în scris, o identitate falsă, însă nu prezintă și un act în susținerea declarației, nu sunt întrunite condițiile elementului material al infracțiunii de fals privind identitatea *(CAB, dec. 50/2018, Iugan)*.

2. Varianta asimilată. Fapta inculpatei I.D. constând în aceea că, în ziua de 17.09.2014, i-a încredințat inculpatului SIS un pașaport fals, pe numele M.M., cunoscând că acesta urmează să fie folosit fără drept în punctele de frontieră de către investigatorul cu identitate reală M.G., întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de fals privind identitatea, prev. de art. 327 alin. (3) CP *(CAB, dec. 87/2016, sintact)*.

Titlul VIII
Infracţiuni care aduc atingere unor relaţii privind convieţuirea socială

Capitolul I. Infracţiuni contra ordinii şi liniştii publice

Observaţii generale

Prin raportare la infracţiunile din tematică:

- în principiu, nu au obiect material;
- sub. activ sau pasiv secundar nu este circumstanţiat;
- participaţia penală este posibilă în toate formele;
- sub. pasiv principal este statul; => Nu poate fi săvârşită în stare de provocare
- sunt infracţiuni comisive cu conţinut alternativ;
- se comit numai cu intenţie directă sau indirectă;
- tentativa este posibilă, dar nu este incriminată;
- sunt sancţionate cu aceeaşi pedeapsă;
- pot fi comise în formă continuată.

Art. 371. Tulburarea ordinii şi liniştii publice. Fapta persoanei care, în public, prin violenţe comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori prin ameninţări sau atingeri grave aduse demnităţii persoanelor, tulbură ordinea şi liniştea publică se pedepseşte cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Esenţial

- dacă actele de violenţă se exercită asupra unui bun, acesta poate fi obiectul material al infr.;
- pluralitatea de sub. pasivi secundari nu constituie o cerinţă de tipicitate a incriminării şi nu conduce la reţinerea unei pluralităţi de infr.;
  - fapta este tipică chiar dacă actele de violenţă se exercită numai împotriva unei persoane ori asupra unui singur bun;

- *cerinţă esenţială:* fapta trebuie săvârşită *în public* (în sensul art. 184 CP); nu constituie o cerinţă de tipicitate descoperirea sau nu a participanţilor;
- este necesar ca prin actele comise să se producă o tulburare efectivă a ordinii şi liniştii publice; legătura de cauzalitate trebuie dovedită; nu implică în mod necesar o încălcare a bunelor moravuri;
- nu absoarbe ultrajul asupra bunelor moravuri, lovirile sau alte violenţe, omorul, vătămarea corporală, ameninţarea sau distrugerea → se pot reţine în concurs.

Jurisprudenţă

HP: 1. Pentru existenţa infracţiunii, violenţele, ameninţările sau atingerile grave aduse demnităţii nu trebuie să fie comise împotriva mai multor persoane, fiind suficient ca violenţele, ameninţările ori atingerile grave aduse demnităţii, care tulbură ordinea şi liniştea publică, să fie săvârşite, în public, împotriva unei persoane *(dec. 9/2016).*

2. În ipoteza în care violenţele, ameninţările sau atingerile grave aduse demnităţii persoanei, care tulbură ordinea şi liniştea publică, au fost comise, în public, împotriva unei singure persoane, nu operează dezincriminarea, nefiind incidente dispoziţiile art. 4 CP *(dec. 9/2016).*

CCR: Prima modalitate de realizare a faptei o reprezintă actele de violenţă îndreptate împotriva persoanelor sau bunurilor. Atunci când sunt vizate persoane, violenţa poate fi atât fizică (loviri sau orice acte de violenţă specifice infracţiunilor prev. de dispoziţiile art. 193 şi ale art. 194 CP), cât şi verbală – ceea ce înseamnă toate acele manifestări agresive verbal care nu pot fi încadrate în categoria ameninţărilor sau a faptelor de lezare a demnităţii persoanei. Atunci când actele de violenţă realizează conţinutul constitutiv al infracţiunilor de loviri sau alte violenţe sau vătămare corporală (art. 193 şi art. 194 CP), se aplică regulile concursului de infracţiuni. Violenţa împotriva bunurilor nu poate fi decât fizică şi, atunci când realizează conţinutul infracţiunii de distrugere (art. 253 şi art. 254 CP), aceasta intră în concurs cu infracţiunea de tulburare a ordinii şi liniştii publice. Ameninţările au înţelesul definit de prevederile art. 206 alin. (1) CP. Atingerile grave aduse demnităţii persoanelor semnifică acele acţiuni cu caracter ofensator care sunt de natură să vatăme sentimentul de preţuire pe care persoana îl are faţă de ea însăşi sau consideraţia, aprecierea de care aceasta se bucură din partea celorlalţi membri ai societăţii. Deşi legiuitorul nu a mai considerat demnitatea persoanelor ca fiind o valoare ce trebuie protejată prin incriminarea faptelor de insultă şi calomnie, totuşi, atunci când prin atingerea gravă adusă demnităţii persoanelor se tulbură ordinea şi liniştea publică, fapta constituie infracţiunea prev. de dispoziţiile art. 371 CP. Astfel, insultele, expresiile triviale, injuriile, chiar dacă nu sunt adresate unei persoane determinate, ci publicului în general, pot realiza elementul material al laturii obiective a infracţiunii de tulburare a ordinii şi liniştii publice. Actele arătate mai sus, prin care se realizează acţiunea făptuitorului, trebuie să se săvârşească „în public". Această cerinţă esenţială este îndeplinită atunci când fapta este comisă în condiţiile art. 184 CP. (...) liniştea publică este acel atribut al vieţii sociale în care raporturile dintre oameni, comportarea lor şi,

în general, activitățile lor, atunci când participă la forme de viață în comun, în public, se desfășoară în mod pașnic, după normele de respect reciproc, de securitate personală, de încredere în atitudinea și faptele celorlalți oameni. Liniștea și ordinea publică, în sensul textului incriminator, constituie acel atribut, acea caracteristică a vieții sociale în care comportarea oamenilor în public are loc după reguli scrise și nescrise, potrivit cărora întreaga viață socială se desfășoară pe baza respectului reciproc, a decenței, a bunului-simț, într-un cuvânt, pe baza unei conviețuiri civilizate. Actele săvârșite, lezând o valoare imaterială – ordinea și liniștea publică –, nu pot constitui decât o infracțiune de pericol concret, urmarea pretinsă de lege constând în apariția unei stări de pericol efectiv pentru relațiile de conviețuire socială, care se cere a fi probată prin reacția publicului față de asemenea manifestări. Așadar, pentru existența laturii obiective a infracțiunii este necesar ca acțiunea descrisă în norma de incriminare să aibă ca urmare imediată tulburarea efectivă a ordinii și liniștii publice, în sensul că fapta produce opiniei publice o neliniște persistentă, creează o stare gravă de insecuritate în sfera relațiilor de conviețuire socială. Latura obiectivă a infracțiunii este realizată numai dacă între elementul material și urmarea imediată există o legătură ca de la cauză la efect. Legătura de cauzalitate rezultă implicit din săvârșirea acțiunii descrise în textul incriminator. (...) infracțiunea reglementată de dispozițiile art. 371 CP subzistă indiferent de numărul actelor de violență și de numărul indivizilor care sunt supuși violențelor, esențial fiind ca acestea să depășească contextul unui conflict personal și să devină manifestări de lipsă de respect pentru colectivitate. Împrejurarea că violența este îndreptată împotriva unei singure persoane nu exclude posibilitatea ca – dat fiind locul unde se comite (în public), numărul și vârsta celor care asistă etc. – aceasta să reprezinte în același timp un act care periclitează valoarea socială ocrotită prin norma de la art. 371 CP, și anume ordinea și liniștea publică. Tocmai din acest considerent este posibil ca infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice să intre în concurs ideal cu o infracțiune contra persoanei, valorile sociale ocrotite prin normele de incriminare fiind diferite *(dec. 705/2019)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Conținutul constitutiv. ***i)*** Din analiza art. 371 CP rezultă că legiuitorul nu a înțeles să atribuie actelor de violență comise împotriva persoanelor sau bunurilor ori amenințărilor sau atingerilor grave aduse demnității persoanelor anumite caracteristici proprii de natură a atrage caracterul infracțional al acestor manifestări contrare ordinii sociale. Din contră, caracterul infracțional rezidă în urmarea produsă, întrucât aceste manifestări trebuie să aibă ca rezultat tulburarea ordinii și liniștii publice *(CAB, dec. nr. 218/2018, sintact)*.

ii) Ordinea și liniștea publică, în sensul art. 371 CP, este acel atribut al vieții sociale în care raporturile dintre oameni, comportarea lor și, în general, activitățile lor, atunci când participă la forme de viață în comun, în public, se desfășoară în mod pașnic, după norme de respect reciproc, de securitate personală, de încredere în atitudinea și faptele celorlalți oameni. Aceste valori sunt adânc întipărite în conștiința oamenilor, ele constituind rezultatul unei îndelungi conviețuiri civilizate. Există ordine și liniște publică numai în situația când în public, în formele de viață în comun, oamenii au o conduită conformă normelor de drept și de morală, când viața socială se desfășoară normal, în condiții de liniște și securitate. Dimpotrivă, ordinea și liniștea publică sunt tulburate atunci când au loc, în public, manifestări

sau comportări imorale, când se produc zgomote alarmante, scandaluri, când oamenii se văd în primejdie de a fi obiect al unor violențe fizice sau de limbaj. Din analiza textului incriminator rezultă că legiuitorul a indicat în conținutul acestuia, limitativ, acțiunile prin care se poate realiza tulburarea ordinii și liniștii publice. *Actele de violență comise împotriva persoanelor sau bunurilor* semnifică toate manifestările brutale, constrângerile fizice de orice natură, care ar putea cauza suferințe fizice (lovirea, tragerea de păr, târârea), ori actele de distrugere, alterare sau aducere în stare de neîntrebuințare a unor bunuri (spargerea unor geamuri, tăierea cauciucurilor mașinii, distrugerea unor mese, scaune, bănci). *Amenințările* constau în insuflarea temerii uneia sau mai multor persoane că vor fi supuse unui pericol sau că altă persoană apropiată va suferi un rău, realizată prin orice mijloace de comunicare: cuvinte, gesturi, fapte. *Prin atingeri grave aduse demnității persoanelor* se înțelege atingerea adusă onoarei, reputației unei persoane prin cuvinte, gesturi sau prin orice alte mijloace, prin expunerea la batjocură, atribuirea unui defect, boală sau infirmitate ori afirmarea sau imputarea unei fapte determinate privitoare la o persoană, care, dacă ar fi adevărată, ar expune acea persoană la o sancțiune penală administrativă, disciplinară ori disprețului public. Actele sau gesturile, cuvintele sau expresiile ori manifestările de orice fel prin care se realizează acțiunea inculpaților trebuie să aibă loc *în public*. Cerința legii este îndeplinită atunci când fapta se săvârșește în condițiile art. 184 CP, text care explică ce se înțelege prin faptă săvârșită în public. *Urmarea imediată* există numai atunci când prin manifestările săvârșite în public s-au tulburat ordinea și liniștea publică. Acțiunea prin care se aduce atingere ordinii și liniștii publice presupune prejudicierea, încălcarea acelor obiceiuri, deprinderi, comportări ce sunt compatibile cu respectul reciproc, cu o comportare civilizată, umană, cu respectul decenței în expresii și atitudini. Ordinea și liniștea publică se tulbură prin manifestări care stârnesc zarvă, vâlvă sau care provoacă indignarea, acestea trebuind să aibă caracter public, indignarea sau vâlva trebuind să se transmită în cadrul unei colectivități și să nu fie o singură indignare izolată. Sunt considerate ca acte prin care se tulbură ordinea și liniștea publică, așa cum se arată în practica judiciară: spargerea de geamuri și de sticle într-un local public sau privat, acostarea unor persoane necunoscute și exercitarea asupra acestora a unor acte violente. În aprecierea urmării cerute de lege se va ține seama, printre altele, de amploarea mediului social în care s-a produs tulburarea, de natura acestui mediu social, de durata și intensitatea tulburării, reflectate în reacțiile cărora le-a dat naștere *(CA Constanța, dec. 1381/2018, sintact)*.

iii) Violența îndreptată asupra persoanelor poate fi atât fizică, cât și verbală, în timp ce violența împotriva bunurilor este fizică și realizează conținutul infracțiunii de distrugere. Amenințările au înțelesul definit de art. 206 CP (fapta prin care i se aduce la cunoștință unei persoane că urmează să i se întâmple un rău ce poate consta în săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare îndreptate împotriva sa sau a altei persoane, dacă este de natură să îi producă o stare de temere), iar atingerile grave aduse demnității persoanelor semnifică acele acțiuni cu caracter ofensator care sunt de natură să vatăme sentimentul de prețuire pe care persoana îl are față de ea însăși sau considerația, aprecierea de care aceasta se bucură din partea celorlalți membri ai societății *(ICCJ, dec. 250/RC/2014, scj.ro)*.

2. Concursul cu distrugerea. Exercitarea de acte de violență împotriva unei persoane și distrugerea de bunuri, prin violențe, în public, tulburând ordinea și liniștea publică, întrunește atât elementele constitutive ale infracțiunii de distrugere prev. în art. 253 alin. (1) CP, cât și elementele constitutive ale infracțiunii de tulburare a ordinii și liniștii publice prev.

în art. 371 CP, în concurs. Săvârșirea faptei într-un local neaccesibil publicului la momentul comiterii acesteia, cu intenția ca fapta să fie auzită sau văzută, rezultat care s-a produs față de mai multe persoane prezente în local, se încadrează în dispozițiile art. 184 lit. c) CP și, în consecință, fapta se consideră săvârșită în public *(ICCJ, dec. 278/ 2018, scj.ro)*.

Art. 375. Ultrajul contra bunelor moravuri. Fapta persoanei care, în public, expune sau distribuie fără drept imagini ce prezintă explicit o activitate sexuală, alta decât cea la care se referă art. 374, ori săvârșește acte de exhibiționism sau alte acte sexuale explicite se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Esențial

- este o infr. de pericol abstract la care legătura de cauzalitate rezultă *ex re*;
- este esențial ca fapta să fie săvârșită *fără drept, în public* (art. 184 CP), iar imaginile prezentate să nu constituie elemente de pornografie infantilă (materiale pornografice cu minori);
- nu absoarbe tulburarea ordinii și liniștii publice.

Secvențe de practică judiciară

Subiectul pasiv al infracțiunii. Infracțiunea de ultraj contra bunelor moravuri prev. de art. 375 CP este o infracțiune de pericol având ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru moralitatea publică. Deși subiectul pasiv principal este statul, există și un subiect pasiv secundar, care poate fi orice persoană ale cărei sentimente morale au fost ultragiate. Calitatea de subiect pasiv secundar nu impune și calitatea de persoană vătămată, infracțiunea de ultraj contra bunelor moravuri nefiind o infracțiune de rezultat, a cărei existență să fie condiționată de producerea unui prejudiciu patrimonial sau nepatrimonial, ci o infracțiune de pericol *(CA Craiova, dec. 1560/2018, scj.ro)*.

=> act. civilă inadmisibilă ; sub. pasiv secundar = martor

Capitolul II. Infracțiuni contra familiei

Observații generale

Prin raportare la infracțiunile din tematică:

- nu au obiect material;
- autorul este calificat;

- sunt infr. de pericol abstract la care legătura de cauzalitate rezultă *ex re*;
- se comit numai cu intenție directă sau indirectă;
- tentativa este posibilă la formele comisive (cu excepția infr. de obicei), însă nu se pedepsește.

Art. 377. Incestul. Raportul sexual consimțit, săvârșit între rude în linie directă sau între frați și surori, se pedepsește cu închisoarea de la un an la 5 ani.

Esențial

- sub. activ este calificat; ambii participanți la incestul consimțit au calitatea de autor, nu de coautor (infr. bilaterală);
- participația penală (proprie sau improprie) este posibilă în forma complicității sau instigării;
- este o infr. de pericol abstract care se comite numai prin întreținerea unui raport sexual firesc (nu alte acte de penetrare sexuală) *liber consimțit*, indiferent dacă s-a produs sau nu un scandal public;
- raportul sexual („firesc") *nu* include și actele sexuale orale sau anale sau orice alte acte de penetrare vaginală → acestea având înțelesul de la art. 220 alin. (1) CP;
- poate fi comisă în formă continuată;
- raportul cu alte infr.:
  - nu poate fi reținută în concurs cu infr. de viol în forma agravată prev. la art. 218 alin. (3) lit. b) CP → între cele două infr. există o incompatibilitate, violul fiind prin constrângere, iar incestul liber consimțit (*calificări incompatibile*);
  - poate fi absorbită în infr. de act sexual cu un minor în formă agravată [art. 220 alin. (3) lit. a) CP, art. 220 alin. (4) lit. a) CP];
  - nu este absorbită și nici nu poate fi reținută în concurs ideal cu coruperea sexuală a minorilor.

Art. 378. Abandonul de familie. (1) Săvârșirea de către persoana care are obligația legală de întreținere, față de cel îndreptățit la întreținere, a uneia dintre următoarele fapte:

a) părăsirea, alungarea sau lăsarea fără ajutor, expunându-l la suferințe fizice sau morale;

b) neîndeplinirea, cu rea-credință, a obligației de întreținere prevăzute de lege;

c) neplata, cu rea-credință, timp de 3 luni, a pensiei de întreținere stabilite pe cale judecătorească, + nu neapărat consecutive

se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează neexecutarea, cu rea-credință, de către cel condamnat a prestațiilor periodice stabilite prin hotărâre judecătorească, în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei infracțiunii.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

(4) Fapta nu se pedepsește dacă, înainte de terminarea urmăririi penale, inculpatul își îndeplinește obligațiile.

(5) Dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare, inculpatul își îndeplinește obligațiile, instanța dispune, după caz, amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, chiar dacă nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceasta.

Esențial

- sub. activ este calificat: persoana care are obligația legală sau stabilită pe cale judecătorească de a presta întreținere și care nu își îndeplinește obligațiile cu rea-credință, deși avea în concret posibilitatea de a o face; participația penală este posibilă în forma instigării și a complicității;
- pluralitatea de sub. pasivi nu atrage reținerea unui concurs de infr.;
- *alin. (1) lit. a):* este o infr. momentană; nu este necesară producerea suferințelor pentru consumarea faptei, cerința esențială vizând doar *expunerea la aceste suferințe*; este singura modalitate a infr. la care tentativa este posibilă (dar neincriminată);
- *alin. (1) lit. b):* este o infr. omisivă proprie continuă raportată la o obligație legală care nu este respectată total sau parțial;
- *infr. de la alin. (1) lit. a) sau lit. b)* poate fi reținută în concurs cu infr. de rele tratamente aplicate minorului;
- *alin. (1) lit. c):* este o infr. omisivă continuă la care termenul de 3 luni de neexecutare a obligațiilor curge de la data la care hotărârea judecătorească prin care a fost stabilită pensia de întreținere este executorie sau de la ultima plată efectuată;
- *alin. (2):* este o formă asimilată a infr. care are ca situație premisă pronunțarea unei hotărâri judecătorești *de condamnare sau de amânare a aplicării pedepsei* prin care inculpatul este obligat pe temei delictual (iar nu ca urmare a existenței unei obligații de întreținere) la executarea unor prestații

periodice (cu caracter de continuitate) în favoarea persoanelor îndreptățite la întreținere din partea victimei care a decedat în urma săvârșirii unei infr.; fapta este tipică chiar dacă nu a fost executată o singură prestație, neexistând o limită temporală a pasivității în executare ca în cazul *alin. (1) lit. c)*;

- deși legea prevede cerința relei-credințe, fapta în forma de bază sau asimilată poate fi comisă și cu intenție indirectă;
- *alin. (4):* reglementează o cauză specială de nepedepsire; nu este exclus ca în cazul îndeplinirii obligațiilor să se procedeze la retragerea plângerii prealabile, care va constitui impedimentul prioritar la dispunerea soluției de clasare;
- *alin. (5):* în cazul în care instanța de judecată reține existența de probe din care rezultă comiterea infr., iar obligațiile de întreținere au fost executate în integralitate în faza de cameră preliminară sau în cea de judecată, dacă se apreciază că nu se impune renunțarea la aplicarea pedepsei, instanța este obligată să opteze între amânarea aplicării pedepsei sau suspendarea sub supraveghere a pedepsei, chiar dacă nu sunt satisfăcute condițiile art. 83 CP, respectiv art. 91 CP. => dacă a săv. pe parcursul TS-ului unei alte AAP + nu se poate revoca pt. că ar fi obligatorii cu executare.

Jurisprudență

RIL: Infracțiunea de abandon de familie săvârșită prin neplata, cu rea-credință, timp de trei luni, a pensiei de întreținere, instituită printr-o singură hotărâre judecătorească în favoarea mai multor persoane, constituie o infracțiune unică continuă *(dec. 4/2017)*.

HP: În cazul infracțiunii de abandon de familie prev. în art. 378 alin. (1) lit. c) CP, termenul de introducere a plângerii prealabile prev. în conținutul art. 296 alin. (1) și (2) CPP – de 3 luni din ziua în care persoana vătămată sau reprezentantul său legal a aflat despre săvârșirea faptei – curge de la data la care persoana vătămată ori reprezentantul său legal a cunoscut săvârșirea faptei. Termenul de 3 luni prev. în conținutul art. 296 alin. (1) și (2) CPP poate să curgă din trei momente diferite, după cum urmează:
a) din momentul consumării infracțiunii, dacă acest moment este identic cu cel al cunoașterii faptei;
b) din momentul cunoașterii săvârșirii faptei, care se poate situa între momentul consumării faptei până la momentul epuizării, și
c) din momentul epuizării infracțiunii sau ulterior acestuia, odată cu cunoașterea săvârșirii faptei, caz în care nu trebuie să fi fost împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale *(dec. 2/2020)*.

Secvențe de practică judiciară

1. Conținut constitutiv. *Sub aspectul laturii obiective* a infracțiunii de abandon de familie, *elementul material* al acesteia, recunoscut și de către inculpat, constă în neplata pensiei de întreținere mai mult de trei luni, pensie de întreținere stabilită în favoarea minorelor, prin

hotărâre judecătorească definitivă. Termenul de 3 luni se calculează de la data rămânerii definitive a hotărârii prin care pensia de întreținere a fost stabilită pe cale judecătorească. (...) apărările inculpatului în sensul că a achitat unele sume de bani nu sunt de natură să înlăture tipicitatea obiectivă a faptei, deoarece plata parțială a pensiei de întreținere echivalează cu neplata acesteia, întrucât, într-un astfel de caz, pensia plătită nu este cea stabilită de instanța de judecată. *Urmarea imediată* constă în punerea în pericol a dezvoltării fizice, psihice și morale a persoanelor vătămate în favoarea cărora a fost stabilită pensia de întreținere. Având în vedere natura juridică a infracțiunii care constituie o formă specială de nerespectare a hotărârilor judecătorești, reglementată în cadrul infracțiunilor contra familiei, nu este necesar pentru consumarea infracțiunii ca subiecții pasivi sau reprezentantul lor legal să fi făcut dovada că nu dispuneau de alte mijloace de subzistență, întrucât legea nu stipulează producerea vreunui rezultat. *Legătura de cauzalitate* rezultă din materialitatea faptei (*ex re*) *(Jud. Oradea, sent. 1143/2016, sintact).*

2. Rea-credință. Infracțiunea de abandon de familie se comite cu intenție (directă sau indirectă), iar latura subiectivă este întregită de cerința *relei-credințe*. *Reaua-credință* există când inculpatul nu-și îndeplinește obligația de întreținere, deși are posibilități materiale să o facă. Neplata pensiei de întreținere nu conduce, în sine, la concluzia că inculpatul a acționat cu rea-credință, deoarece aceasta nu se presupune și nici nu rezultă direct din simplul fapt al omisiunii de a plăti pensia de întreținere. Așadar, reaua-credință trebuie dovedită de parchetul care are sarcina probei. Nu se poate reține tipicitatea subiectivă a faptei de abandon de familie dacă cel obligat la întreținere este lipsit de mijloace materiale sau de venituri proprii ori când, din cauze obiective, este în imposibilitate de a-și îndeplini obligația de întreținere. În ipoteza reținerii bunei-credințe, instanța poate constata lipsa de tipicitate subiectivă a faptei în sensul imposibilității reținerii comiterii faptei cu intenție directă sau indirectă. Chiar dacă cerința relei-credințe atașată laturii subiective poate fi reținută ca îndeplinită și atunci când inculpatul nu a avut un loc de muncă ori când a lucrat fără forme legale sau a rămas în pasivitate, nefăcând niciun demers pentru a-și găsi un loc de muncă în care să fie angajat în mod legal ori neprestând vreo activitate pentru a dobândi veniturile din care să achite pensia de întreținere, în speță, există cauze obiective, temeinic justificate, care conduc la concluzia că inculpatul titular al obligației de întreținere nu a avut posibilitatea de a-și îndeplini obligația și a acționat cu bună-credință *(CA Oradea, dec. 324/2017, sintact).*

Art. 379. Nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului. (1) Reținerea de către un părinte a copilului său minor, fără consimțământul celuilalt părinte sau al persoanei căreia i-a fost încredințat minorul potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la o lună la 3 luni sau cu amendă.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta persoanei căreia i s-a încredințat minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare de a împiedica, în mod repetat, pe oricare dintre părinți să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite de părți sau de către organul competent.

(3) Acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

Esențial

- *alin. (1)*: este o infr. continuă la care autor poate fi părintele copilului (tatăl sau mama) *care nu locuiește cu minorul*; nu absoarbe lipsirea de libertate în mod ilegal;
- *alin. (2)*: este o infr. de obicei la care autor poate fi părintele sau pers. (fizică sau juridică) căreia i s-a încredințat în plasament minorul prin hotărâre judecătorească, spre creștere și educare, *care locuiește cu acesta;* nu este posibilă tentativa.

Secvențe de practică judiciară

Forma asimilată. Pentru a se reține comiterea de către inculpat în calitate de autor a infracțiunii de nerespectare a măsurilor privind încredințarea minorului, în forma asimilată stipulată de art. 379 alin. (2) CP, trebuie ca din probele administrate să rezulte cu certitudine următoarele aspecte: *a) existența unui subiect activ nemijlocit calificat*: părintele sau persoana căreia i s-a încredințat în plasament minorul prin hotărâre judecătorească spre creștere și educare, *care locuiește cu acesta*; *b) existența unui subiect pasiv calificat*: părintele care este împiedicat să aibă legături personale cu minorul; *c) situația premisă*: existența unui minor care a fost încredințat în baza unei hotărâri judecătorești unui părinte și care locuiește cu acesta; *d) elementul material al infracțiunii*: împiedicarea *repetată* a părintelui să aibă legături personale cu minorul, în condițiile stabilite prin hotărârea judecătorească; caracterul repetat al împiedicării relevă natura de infracțiune de obicei a formei asimilate stipulate de art. 379 alin. (2) CP, astfel că repetabilitatea trebuie să fie aptă să releve o opțiune constantă și sistematică a subiectului activ nemijlocit de a nu respecta dispozițiile hotărârii judecătorești prin împiedicarea în mai multe ocazii a legăturilor personale cu părintele; *e) latura subiectivă*: intenția directă sau indirectă *(Jud. Oradea, sent. 83/2017, sintact).*

Note

Așa-i că faci tot felul de notițe pe marginea codurilor atunci când înveți?

Pentru că și noi am avut experiența aceasta atât în facultate, cât și atunci când am învățat pentru admiterile în profesie, ne-am gândit cum ar fi să existe niște coduri care să aibă aceste notițe gata făcute? Și nu de noi, ci de niște specialiști în fiecare materie! Aceasta a fost ideea cu care am început această colecție.

Prezenta lucrare conține:

- ✓ analiza articolelor din Codul penal. Partea specială cuprinse în programa de studiu a facultăților, precum și în tematicile pentru examenele de admitere în magistratură și avocatură;
- ✓ evidențierea elementelor comune ale tuturor infracțiunilor analizate;
- ✓ informațiile esențiale pentru înțelegerea fiecărei infracțiuni, concepute astfel încât să contribuie la sedimentarea rapidă a cunoștințelor;
- ✓ semnalarea diferențelor dintre infracțiunile analizate;
- ✓ scheme care să vă ajute la vizualizarea mecanismelor unor infracțiuni;
- ✓ jurisprudență – CCR, RIL, HP;
- ✓ secvențe de practică judiciară relevante și complementare explicațiilor teoretice.

www.editurasolomon.ro
www.e-drept.ro

Preț: 44,90 lei

ISBN 978-606-8892-87-0

Mihail Udroiu
George Zlati
Victor Constantinescu

Codul penal
Partea specială

pentru uzul studenților și al candidaților la examenele de admitere în profesie

solomon